

Vastaanottaja
Kangasalan kaupunki

Asiakirjatyyppi
Naturatarveharkinta

Päivämäärä
27.8.2026

Kaavan asianumero
KLA/1619/53.02/2025

NATURATARVEHARKINTA

Kaava 711, Terveyskeskuksen
asemakaavamuutos, Kangasala

NATURATARVEHARKINTA

Kaava 711, Terveyskeskuksen asemakaavamuutos,
Kangasala

Projekti **Terveyskeskuksen kaava 711**
Projekti nro **1510094411-002**
Vastaanottaja **Kangasalan kaupunki**
Asiakirjatyyppi **Natura tarveharkinta**
Kaavan
asianumero **KLA/1619/53.02/2025**
Päivämäärä **27.08.2026**
Laatija **Tiina Virta, Ella von Weissenberg, Aku Kalliomäki, Ramboll Finland Oy**
Tarkastaja **Sara Turunen, Ramboll Finland Oy**
Kansikuva **Kuohunlahti keväällä 2026, Antti Rissanen Ramboll Finland Oy**

Ramboll
Kansikatu 5B
33100 TAMPERE

P +358 20 755 611
F +358 20 755 6201
<https://www.ramboll.com/fi-fi/>

Sisältö

Tiivistelmä	2
1. Johdanto	3
2. Hankkeen kuvaus	4
2.1 Sijainti ja voimassa olevat asemakaavat	4
2.2 Tuleva maankäyttö	5
2.3 Hydrologia	6
2.4 Hulevesisuunnitelma	7
2.4.1 Rakentamisen aikaiset hulevedet	7
2.4.2 Hulevesien imeytys ja viivytyt	7
2.4.3 Hulevesien laadullinen hallinta	7
2.4.4 Muut huomiot hulevesien hallinnasta	8
2.4.5 Tulvareitit	8
3. Aineistot ja menetelmät	10
3.1 Arviointimenetelmä	10
3.2 Käytetyt lähtötietoaineistot	10
3.3 Työryhmä	11
4. Kirkkojärven alueen (FI0316005) yleiskuvaus ja suojeluperusteet	12
4.1 Sijainti ja yleistiedot	12
4.2 Suojelun perusteet	13
4.2.1 Luontodirektiivin liitteen I luontotyytit	13
4.2.2 Luontodirektiivin liitteen II lajit	15
4.2.3 Lintudirektiivin liitteen I lajit	16
5. Mahdollisesti merkittävien vaikutusten tunnistaminen	19
5.1 Vaikutusmekanismit	19
5.2 Vaikutuskohteen rajaaminen	19
5.3 Mahdollisesti merkittävien vaikutusten tunnistaminen	21
6. Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa	23
7. Arvioinnin johtopäätökset	24
8. Lähteet	25
9. Liite 1: Linnustokuvaukset	26

Tiivistelmä

Tässä tarveharkinnassa arvioitiin luonnonsuojelulain 35 § mukaisen Natura 2000 -arvioinnin tarvetta Kangasalan terveyskeskuksen asemakaavamuutokselle (kaava 711). Tarveharkinnassa tarkasteltiin, voisivatko kaavan toteuttamisesta muodostuvat huleveden määrälliset tai laadulliset muutokset aiheuttaa sellaisia merkittäviä haitallisia vaikutuksia Kirkkojärven Natura-alueen suojeluarvoihin, että varsinainen Natura-arviointi olisi tarpeen laatia. Kaavan suunnittelualue sijaitsee Kirkkojärven kuuluvan Kuohunlahden kaakkoispuolella.

Natura-arvioinnin tarpeellisuuden arviointi tehtiin kirjallisuus- ja paikkatietopohjaisesti. Tarveharkinnassa huomioitiin kaavan ehdotusvaiheen suunnittelu- ja selvitysaineisto, kuten hulevesiselvitys ja -suunnitelma, sekä Natura-alueen suojeluperusteisten lajien ja luontotyyppien sijoittuminen Kuohunlahden alueella.

Oleellisimmaksi vaikutusmekanismiksi tunnistettiin mahdolliset vedenlaadun muutokset ja muutokset valumamäärissä. Sen lisäksi, että muodostuvan hulevesivalunnan määrä alueella kasvaa, myös muutokset maanpinnan nykyisiin korkeusasemiin ja pintavaluntareitteihin alueen sisällä ovat mahdollisia erityisesti uusien kulkuväylien, pysäköintialueiden ja uudisrakennusten läheisyydessä. Liikennöidyt alueet kuormittavat tutkitusti purkuvesistöjä voimakkaammin kuin esimerkiksi asuinalueet. Erityisesti kiintoainetta, tiettyjä metalleja ja öljyhiilivetyjä huuhtoutuu hulevesien mukana huomattavia määriä.

Hulevesisuunnitelman mukaisesti hulevedet tulee käsitellä siten, ettei niistä aiheudu haittaa vastaanottavan vesistön vedenlaadulle tai virtaamista aiheudu eroosiota purku-uomissa. Pysäköinti- ja liikennöintialueilla muodostuvat hulevedet on käsiteltävä suodattavilla rakenteilla ennen johtamista eteenpäin. Rakentamisen aikaisesta hulevesien hallinnan toteuttamisesta tulee tehdä suunnitelma ennen rakentamiseen ryhtymistä ja se tulee toimittaa rakennusvalvonnalle.

Arviomme mukaan hanke ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa aiheuta merkittävää heikennystä niille luontoarvoille, joiden suojelua varten Natura-alue on perustettu, emmekä näe tarvetta varsinaisen Natura-arvioinnin laatimiselle.

1. Johdanto

Kangasalan kaupunki suunnittelee terveysaseman asemakaavaa 711. Kaavan valmisteluvaiheessa saadussa palautteessa lausuttiin, että *”Lupa- ja valvontavirasto edellyttää, että Kangasalan kaupunki tekee Natura arvioinnin tarveharkinnan luonnonsuojelulain 35 §:n perusteella Terveyskeskusalueen asemakaavamuutoksen yhteydessä. Tarveharkinnan edellyttäminen perustuu siihen, että kaava alueen hulevedet purkautuvat suoraan Kirkkojärven Natura 2000 -alueen Kuohunlahteen.”* Palautteen perusteella arvioidaan hulevesistä johtuvia vaikutuksia Natura-alueeseen laatimalla Natura-tarveharkinta.

Natura 2000 -alueiden verkosto on perustettu turvaamaan luonnon monimuotoisuutta suojelemalla Euroopan yhteisön tärkeinä pitämiä luontotyyppejä ja lajeja. Natura 2000 -verkosto koostuu luontodirektiivin mukaisista erityisten suojelutoimien alueista (SAC) ja lintudirektiivin mukaisista erityisistä suojelualueista (SPA). SAC-alueilla suojellaan luontodirektiivin liitteissä I ja II lueteltuja lajeja tai luontotyyppejä, jotka ovat vaarassa hävitä luontaisilta levinneisyysalueiltaan, joilla on pienet kannat tai levinneisyysalueet, jotka ilmentävät luonnonmaantieteellisen alueensa ominaispiirteitä tai jotka ovat kotoperäisiä. SPA-alueilla puolestaan suojellaan lintudirektiivin liitteen I lajeja ja alueella säännöllisesti esiintyviä muuttolintuja. Tavoitteena on kaikkien luonnonvaraisena elävien lintulajien ja niiden elinympäristöjen suojelu, hoitaminen ja sääntely. Suojelu kattaa linnut, niiden munat, pesät sekä elinympäristöt.

Kirkkojärven alue on sekä luontodirektiivin (SAC) että lintudirektiivin mukainen erityisten suojelutoimien alue (SPA), jolloin sen suojelun perusteena on sekä luonto- että lintudirektiivin suojelukohteita.

Natura-arvioinnin tarpeellisuutta on selvitettävä silloin, kun suunniteltu toiminta voi yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin (Mäkelä & Salo, 2024). Tämä koskee niin Natura-alueella kuin sen ulkopuolella tehtäviä toimenpiteitä, joiden vaikutukset ulottuvat Natura-alueelle. Mikäli merkittävien vaikutusten mahdollisuutta ei voida sulkea pois tai ne ovat todennäköisiä, tulee laatia asianmukainen Natura 2000 -arviointi luonnonsuojelulain 35 § mukaisesti. Natura-arviointi kohdistuu nimenomaisesti Natura-alueen suojeluperusteena oleviin lajeihin ja luontotyypeihin (Euroopan Komissio, 2021).

Natura-arvioinnin tarpeellisuuden selvityksen ovat laatineet vesistö- ja luontoasiantuntija Ella von Weissenberg (FT, meribiologia), luontoasiantuntija Tiina Virta (FM, ympäristötiede) sekä linnustoasiantuntija Aku Kalliomäki (Ins. AMK), Ramboll Finland Oy:stä. Selvityksen on tarkastanut Sara Turunen (MSc Environmental Science), Ramboll Finland Oy.

2. Hankkeen kuvaus

2.1 Sijainti ja voimassa olevat asemakaavat

Suunnittelualueena oleva kaavamuutosalue sijaitsee Kangasalan keskustan kaakkoispuolella (kuva 1). Alue rajautuu Kuohunlahden, Herttualantien ja valtatie 12 väliselle alueelle. Alueen pinta-ala on noin yhdeksän hehtaaria. Alueella on nykyisellään Kangasalan terveyskeskus, ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkärin sekä yhdyskuntateknisen huollon toimintoja. Alueeseen sisältyy myös osia Myllystenpohjan puistosta ja Herttualantiestä. Kaavamuutosalueen pohjoispuolella sijaitsee Kuohunharju. Suunnittelualueen pohjoisosa sijoittuu Kirkkoharju-Keisarinharjun pohjavesialueelle. Kirkkojärven alue kuuluu Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoon.

Asemakaavamuutosalueen pohjoisosassa ja Herttualantien katualueella on voimassa rakennuskaava nro 88 vuodelta 1980. Rakennuskaavassa alueelle on osoitettu puistoaluetta (Myllystenpohjan puisto), rakennuskaavatie aluetta (Herttualantie) ja sekä yleiselle jalankululle varattua rakennuskaavatiealuetta (Myllystenpohjantien jatke). Korttelissa numero 3000 sekä sen itäpuolisella Myllystenpohjan puiston osalla on voimassa asemakaava nro 451 vuodelta 2001. Asemakaavassa nro 451 alueelle on osoitettu sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialue, jolle sijoittuvissa rakennuksissa suoritettava laajennus- ja muutostyöt tulee tehdä muodoiltaan ja materiaaleiltaan alkuperäisratkaisuun sopeutuvina. Korttelialueelle saa rakentaa enintään 2-kerroksisia rakennuksia. Alueelle on osoitettu rakennusoikeutta 10 000 kerrosalaneliömetriä. Rakennusten perustaminen ei saa aiheuttaa pohjaveden pinnan alenemista pohjavesialueella. Rakennusten ulkoseinät ja ikkunat tulee rakentaa niin, etteivät valtioneuvoston meluohjearvot rakennusten sisätiloissa ylity. Korttelialueen Herttualantien ja valtatie 12 puoleisille sivuille on osoitettu istutettavia alueen osia. Alueelle on merkitty lisäksi kaksi johtoa varten varattua alueen osaa.

Alueella voimassa olevat kaavat eivät sisällä hulevesien hallintaa edellyttäviä määräyksiä.

Kuva 1. Suunnittelualueen sijainti ja rajausta kartalla (Pohjakartta @Kangasalan kaupunki, 11/2025).

2.2 Tuleva maankäyttö

Asemakaavan muutoksen tarkoituksena on mahdollistaa Kangasalan terveysaseman laajentaminen ja kehittäminen sekä toimintaa tukevien palveluiden ja asumisen lisääminen alueella. Lisäksi tarkastetaan Herttualantien aluevaraukset. Kaavasuunnittelussa kehittämistavoitteet yhteensovitetään muun muassa olemassa olevan rakennetun ja luonnonympäristön sekä kulttuuriympäristöarvojen kanssa.

Kaavan ehdotusvaiheen alustavan suunnitteluaineiston (elokuu 2026) perusteella jo rakennettu alueen osa säilyy rakennettuna. Suurin osa uudisrakentamisesta sijoittuisi valtatie 12 sekä alueen poikki kulkevan Lauvalan laskuojan väliselle alueelle. Uudisrakentamista esitetään lisäksi alueen pohjoisosaan. Suuri osa uudesta rakentamisesta sijoittuu nykytilanteessa metsäisille tai istutetuille viheralueille. Lisäksi Herttualantien yleissuunnittelussa tutkitaan ratkaisua, jossa uusi ajoradasta eroteltu jalankulun ja pyöräilyn väylä sijoittuisi nykyisen sivuajan ja penkereen kohdalle.

Kaavan toteutuessa rakennetun alueen ja vettä läpäisemättömän pinnan määrä kasvaa. Julkisten palvelurakennusten korttelialueella vettä läpäisemättömien pintojen määrän on arvioitu olevan noin 1,7-kertainen nykytilanteeseen nähden (kuvat 6–7). Pohjoisempi A-korttelialue on nykyisin rakentamatonta. A-korttelialueen pinta-ala on noin 7200 m², josta vettä läpäisemättömän pinnan osuudeksi on kaavavaiheessa arvioitu noin 35 %.

Sen lisäksi, että muodostuvan hulevesivalunnan määrä alueella kasvaa, myös muutokset maanpinnan nykyisiin korkeusasemiin ja pintavaluntareitteihin alueen sisällä ovat mahdollisia erityisesti uusien kulkuväylien, pysäköintialueiden ja uudisrakennusten läheisyydessä. Nykyisen rakennuskannan läheisyydessä maanpinnan tasausta tai salaojen korkeusasemaa ei ole mahdollista merkittäväällä tavalla muuttaa.

2.3 Hydrologia

Noin viidesosa kaavan suunnittelualueesta sijoittuu Lentolasta Kaivantoon ulottuvan Kirkkoharju-Keisarinharjun 2-luokan pohjavesialueelle (pohjavedenhankintaan soveltuva alue). Kaava-alue ei kuitenkaan sijoitu varsinaiselle pohjaveden muodostumisalueelle. Pohjavesialue ulottuu suunnittelualueen pohjoisosaan noin 90–100 metrin levyisenä vyöhykkeenä. Varsinainen pohjaveden muodostumisalue jää noin 10–20 metrin etäisyydelle suunnittelualueen pohjoisreunasta.

Kirkkoharju-Keisarinharjun pohjavesialue sijoittuu Kangasalan keskustan läpi kulkevaan luode-kaakkoissuuntaiseen saumaharjuun, joka muodostuu kolmesta erillisestä harjusta: pohjoisessa sijaitsevasta Kirkkoharjusta, Kuohunharjusta ja eteläisestä Keisarinharjusta. Pohjavesialueen kokonaispinta-ala on 10,14 km², josta pohjaveden muodostumisaluetta on 6,29 km². Kirkkoharju-Keisarinharjun pohjavesialueella ei sijaitse tällä hetkellä kunnallista vedenottamoa. Alueen pohjavettä hyödynnetään yksittäisistä kiinteistökohtaisista kaivoista. (Kangasalan pohjavesialueiden suojelusuunnitelma 2021)

Terveysasemalta on vanhojen kiinteistön vesi- ja viemärijärjestelmien suunnitelmien (KVV-suunnitelmien) ja verkostokuvausten perusteella yksi hulevesiviemäreiden purkupiste tontin luoteiskulmassa. Kartoituksissa on kuitenkin löydetty mahdollinen purkuputken suu myös tontin lounaiskulmasta, joten on täysin mahdollista, että osa tontin eteläosan ja länsireunan hulevesistä onkin purettu tähän suuntaan.

Kirkkojärven vedenkorkeudeksi Maanmittauslaitoksen maastokartalla on kirjattu +85,3, joka edustaa hetkellistä vedenkorkeutta sen maastomallin keilausajankohtana, jota maastokartan laadinnan lähtöaineistona on käytetty. Tyypillisesti keilausajankohdat ajoittuvat kevääseen tai alkukesään. Kirkkojärven vedenkorkeus kahtena eri mittausajankohtana (6/2016 ja 6/2023) on ollut hyvin saman suuntainen (+85,26 ja +85,28). Näissä kaikissa kolmessa vedenkorkeudessa näkyy todennäköisesti kevätvalunnan vedenpintaa nostava vaikutus. Kirkkojärven vedenkorkeutta säädellään tai pidetään sen luusuassa (järven laskuajan suulla) sijaitsevalla ylivuotopadolla. Patorakenne on säädettävä säätöpato, joka on huonokuntoinen ja vaatisi peruskunnostamista. Padosta vastaa nykyisin Jokioisten-Leivinojan ojitusyhteisö. Uuden padon suunnittelusta on käynnissä kehityshanke Euroopan maaseuturahasto 2023–2027-ohjelmassa (Maaseutuverkosto ja Kantri ry, 2025). Hankkeessa tullaan suunnittelemaan kalan kulun mahdollistava luonnonmukainen pohjapato Kangasalan Kirkkojärven luusuaan. Uudella patorakenteella vakautetaan Kirkkojärven vedenpinta ja parannetaan täten sen luonto- ja virkistysarvoja.

Kirkkojärven vedenpinta voi ääritilanteissa olla riippuvainen sen alapuolisen Roineen vedenpinnan korkeuksista. Roineen vedenpinnan korkeutta mitataan Valkeakoskella havaintopaikalla Mallasvesi, Apia. Keskiylivedenkorkeus (MHW) Mallasvedellä ja Roineessa on +84,76 ja korkein mitattu vedenkorkeus on ollut +85,10 (9.6.1988). Tämän perusteella vedenkorkeus Kirkkojärvellä on riippuvainen Roineella esiintyvistä vedenkorkeuksista ainakin suurimpien ylivesikausien aikaan.

Kirkkojärvi on erittäin rehevöitynyt ja sen vedenlaatua seurataan tarkasti. Kirkkojärvellä ja sen rantavyöhykkeellä esiintyy suojeltavaa lajistoa. Aikaisemmassa Herttulan osayleiskaavan hulevesiselvityksessä (Ramboll Finland Oy, 2017) valtatie 12 pohjoispuolinen osuus Kirkkojärven Kuohunlahden rantavyöhykkeestä esitettiin luontoarvojen näkökulmasta suojavyöhykkeenä, jolle voidaan kuitenkin sijoittaa hulevesien hallintarakenteita. Hulevesien hallintaa tarkastellaan myös parhaillaan käynnissä olevan valtatie 12 parantamista välillä Alasjärvi–Huutijärvi koskevan tiesuunnitelman sekä sitä edeltäneiden tien yleissuunnitelman ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä (Pirkanmaan ELY-keskus, Ramboll Finland Oy ym.).

2.4 Hulevesisuunnitelma

Suunnittelualueelle on laadittu kaavaan liittyvä hulevesiselvitys ja -suunnitelma (Ramboll 2026), jonka sisältöä on kuvattu tässä luvussa.

2.4.1 Rakentamisen aikaiset hulevedet

Rakentamisen aikaisten hulevesien haitta-ainekuormitus on erityisesti kiintoaineen osalta tyypillisesti moninkertainen lopulliseen tilanteeseen verrattuna.

Työmaa-alueelta ympäristöön pääsevien likaisten hulevesien muodostuminen ja määrä riippuvat keskeisesti mm. vuodenajasta ja säästä, työmaa-alueen kuivatuksen järjestämisestä sekä siitä, miten vettä läpäisevää pohjamaa on.

2.4.2 Hulevesien imeytys ja viivytytys

Alueen maaperä on heikosti vettäläpäisevää, eikä se lähtökohtaisesti sovellu hulevesien imeyttämiseen. Hulevesisuunnitelmassa alueelle ei suositella erillistä määräystä hulevesien viivyttämisestä. Perusteluna tähän ovat:

Alueen eteläosan hulevedet johtuvat Kuohunlahteen pääosin yhdessä, noin 150 metrin pituisessa laskuojassa, johon ei liity vesiä muilta kiinteistöiltä. Laskuojan vesijuoksuissa ei ole lainkaan pituuskaltevuutta (alle 1 ‰), eikä siihen sellaista saisikaan, koska vesipinta ojassa noudattelee Kuohulahden vedenpinnan korkeuksia. Ojan pohja on merkittävän osan ajasta Kuohunlahden vedenpinnan alla. Tämän takia terveysasemalla ensisijaisena haasteena on kuivatuksen turvaaminen kaikissa tilanteissa. Virtausnopeudet ojassa, jonka vedenpinnan kaltevuus on äärimmäisen pieni, ovat hyvin maltillisia, eikä ojassa ennakoida esiintyvän eroosiohaittoja. Laskennallinen virtausnopeus ojassa nyky- ja tulevassa tilanteessa on alle 0,2 m/s. Tämän perusteella kaavaehdotuksen mukaiselle julkisten palvelurakennusten korttelialueelle ei suositella asetettavan hulevesien viivytyksvelvoitetta.

Hulevedet alueen pohjoisosasta johdetaan Lauvalan laskuojaan. Oja on loppuosaltaan, viimeiseltä noin 100 metriltä, uomaltaan epäselvä ja pienessä pituuskaltevuudessa (alle 1 ‰). Virtausnopeudet ojan loppuosalla ovat näin ollen pieniä (laskennallinen virtausnopeus luokkaa 0,1-0,2 m/s). Myös tällä alueella laskuoja on loppuosaltaan merkittävän osan ajasta Kuohunlahden vedenpinnan alla.

2.4.3 Hulevesien laadullinen hallinta

Liikennöidyt alueet kuormittavat tutkitusti purkuvesistöjä voimakkaammin kuin esimerkiksi asuinalueet (mm. Maanteiden hulevesien laatu, Liikennevirasto 12/2013). Erityisesti kiintoainetta, tiettyjä metalleja ja öljyhiilivetyjä huuhtoutuu hulevesien mukana huomattavia määriä.

Pysäköintialueilla on huomattavasti helpompi toteuttaa keskitettyä, hulevesien laatua parantavia rakenteita, jossa hulevedet pystytään kokoamaan yhteen pisteeseen käsiteltäväksi. Tehokkaimpia käsittelymenetelmiä ovat tyypillisesti olleet erilaiset vesiä suodattavat rakenteet, kuten biosuodatuspaineet. Suodatuspaineet voivat olla esimerkiksi pysäköintiruutuja reunustavia istutuskaisioita, joihin hulevedet ohjataan suoraan kallistuksin pintoja pitkin, ja kerätään talteen rakenteet kuivattavin salaojin. Edellisten lisäksi markkinoille on tullut myös teknisempiä ratkaisuja, kuten suodatinkaivoja useammalta eri kaivovalmistajalta, jotka pystytään sijoittamaan osaksi niin sanottua perinteistä kuivatusjärjestelmää.

Nykyisen terveysaseman luoteispuolella on tutkimuksissa todettu paineellista pohjavettä. Tämä on huomioitava sopivien suodatusmenetelmien valinnassa ja soveltuvuudessa alueelle. Esimerkiksi suodatuspaineet eivät välttämättä sovellu alueella kaikkialle, jos pohjavesi yltää suodatin- ja salaojakerroksiin asti. Tällöin rakenteet on korvattava esimerkiksi suodatinkaivoilla.

Hulevesien purkuputkien suut suositellaan eroosiosuojattaviksi esimerkiksi kiveämällä ne välittömästi purkuputken suuaukon alapuolelta.

2.4.4 Muut huomiot hulevesien hallinnasta

Terveysaseman hulevesiverkosto jää purkupäästään pitkältä matkalta Kuohunlahden vedenkorkeutta alhaisempaan tasoon. Tämä tarkoittaa, että vedenpinta makaa pitkältä matkalta alueen verkostossa. Myös salaojat ovat nykyisin erillisten pumppaamoiden varassa. Myös tulevassa tilanteessa uusien rakennusten salaojat on varustettava salaojapumppaamoilla, mikäli ne jäävät Kuohunlahden vedenkorkeuden tasoon tai lähelle sitä. Hulevesien poisjohtaminen tulisi pyrkiä suunnittelemaan siten, ettei pumppaustarvetta muodostuisi. Jos hulevesiviemärit jäävät vastaavaan korkeusasemaan kuin nykyisin, tulisi tämä huomioda esimerkiksi terveysaseman varautumissuunnitelmassa hulevesi- ja vesistötulvien osalta.

Työnaikaisessa tilanteessa, hulevesiviemäreiden kaivun aikana pohjavettä tulee tarvittaessa alentaa. Pysyvässä tilanteessa kaivantoihin suositellaan virtaussulkujen tekemistä pohjaveden virtauksen estämiseksi kaivantojen täytöissä. Pohjanvahvistusten suunnittelu erillisen suunnitelman mukaan (kaivannot saattavat vaatia keventeitä, arinarakenteita, tms.).

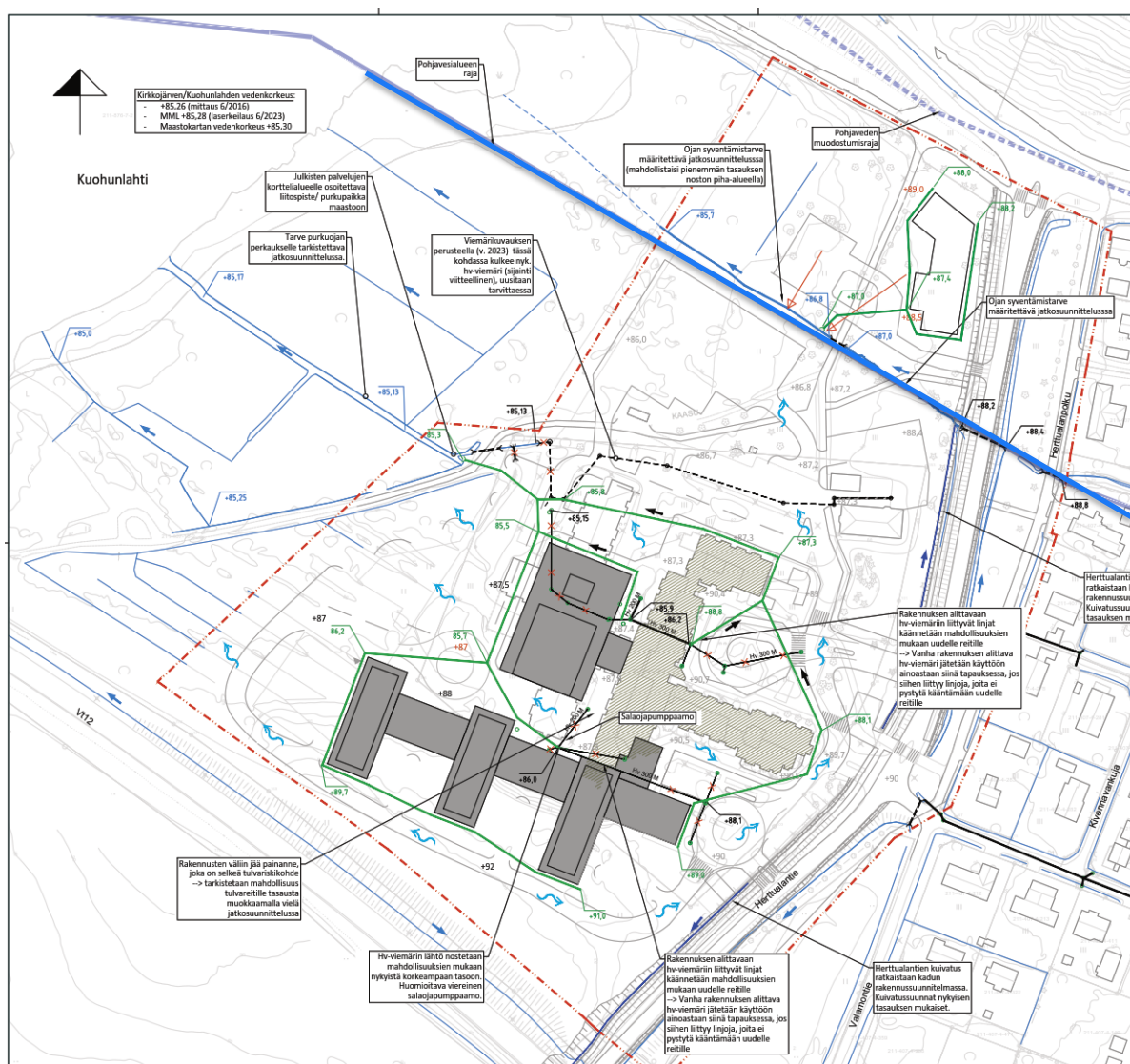
Kaava-alueen ulkopuolella Herttualantien itäpuolella Lauvalan laskuojan varrella on raportoitu ajoittaisista kuivatusongelmista. Tämä on todennäköisesti seurausta laskuojan hitaasti vuosien saatossa tapahtuneesta liettymisestä ja umpeen kasvusta. Ojan tulisi kuivattaa vesiä valtatie 12 varresta saakka. Laskuoja tulisi tarvittaessa perata auki, mutta tämä on täysin erillinen hanke suhteessa nyt laadittavaan asemakaavan muutokseen.

2.4.5 Tulvareitit

Tulvareittien tarkoituksena on johtaa rankkasateiden aikana muodostuvat hulevedet hallitusti eteenpäin ja näin ehkäistä tulvavahinkojen syntymistä. Tulvareitti voi kulkea esimerkiksi viheralueella, parkkipaikalla, kadulla, kulkureitillä tai kevyen liikenteen väylällä.

Hulevesien johtuminen rakennusten seinustoille estetään huolellisella tulvareittien suunnittelulla kaikki rankkasadetapahtumat huomioiden. Hulevesien luontainen päätulvareitti ja hulevesien viemärintisuunta voivat erota toisistaan.

Tulvareittien suunnittelu on otettava kiinteistöjen sisäisessä ja lähiympäristön jatkosuunnittelussa huomioon. Tulvareitti tulee suunnitella ja säilyttää avoimena ja esteettömänä, ympäristöään alempana olevana alueena. Terveysaseman rakennusten länsipuolelta on tunnistettu paikallisia alataitteita piha-alueen tasauksessa, joista maanpäällisen tulvareitin toteutus voi osoittautua vaikeaksi.

Kuva 2. Ote hulevesisuunnitelmasta (Ramboll 2026). Lauvalan laskuoja ja sen jatke on esitetty kuvassa paksummalla sinisellä viivalla.

3. Aineistot ja menetelmät

3.1 Arviointimenetelmä

Tässä selvityksessä noudatettiin Mäkelän ja Salon (2024) luvun 12 yksityiskohtaista ohjeistusta asianmukaisen Natura-arvioinnin tarpeellisuuden selvittämisen laatimisesta.

Natura-arvioinnin tarpeellisuuden selvittämisessä tunnistettiin mahdolliset vaikutusmekanismit ja määriteltiin, onko kaavan toteutumisella todennäköisiä merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin. Mikäli merkittävää heikennystä johonkin suojeluperusteeseen ei voitaisi sulkea pois, tulisi laatia varsinainen Natura-arviointi luonnonsuojelulain 35§ mukaisesti.

Vaikutusten merkittävyyden arviointi

Natura-alueen suojeluperusteisiin kohdistuvat mahdolliset vaikutukset ja niiden laajuus pyrittiin kuvaamaan ja arvioimaan asiantuntijoiden parhaan mahdollisen tiedon perusteella. Tämän tiedon valossa arvioitiin lopuksi mahdollisen vaikutuksen merkittävyys.

Vaikutuksen merkittävyyttä arvioitiin muun muassa vaikutuksen suuruuden, laajuuden, keston ja todennäköisyyden sekä vaikutuskohteena olevan suojeluperusteen haavoittuvuuden perusteella (Mäkelä & Salo, 2024). Vaikutuksen merkittävyyden arvioiminen on oleellista, sillä Natura-alueen eheyteen ja koskemattomuuteen ei saa kohdistua merkittävää heikennystä (Luonnonsuojelulaki 34 §). Alueen eheydellä ja koskemattomuuden säilyttämisellä tarkoitetaan sitä, ettei hanke vaaranna alueen suojelutavoitteita tai vahingoita niitä luontotyyppejä tai lajeja, joita varten Natura-alue on perustettu (Euroopan Komissio, 2019, 2021).

Vaikutusten merkittävyyttä ei ole yksityiskohtaisesti määritelty luonto- tai lintudirektiiveissä. Yleisesti luontotyyppin voidaan arvioida heikentyvän, jos sen pinta-ala supistuu tai ekosysteemin rakenne ja toimivuus heikentyvät muutosten seurauksena. Vastaavasti lajin arvioidaan heikentyvän, jos sen elinympäristö supistuu tai muuttuu sille soveltumattomaksi. Vaikutukset on aina suhteutettava alueen kokoon sekä kohteen luontoarvojen merkittävyyteen alueellisella ja valtakunnan tasolla. Esimerkiksi luontotyyppin arvoon vaikuttavat sen edustavuus ja luonnontilaisuus. Joissakin tapauksissa pienikin muutos voi olla luonteeltaan merkittävä, jos se kohdistuu alueellisella tai valtakunnan tasolla poikkeuksellisen arvokkaalle alueelle tai vaikutuksen kohteena olevan luontotyyppin tai lajin arvioidaan olevan ominaispiirteiltään tavanomaista herkempi pienille elinympäristömuutoksille.

Luontoarvojen heikentyminen voi olla merkittävä, jos joku seuraavista ehdoista toteutuu:

- 1) Suojeltavan lajin tai luontotyyppin suojelutaso ei hankkeen toteutuksen jälkeen ole suotuisa.
- 2) Hanke muuttaa olosuhteita sellaisiksi, ettei suojeltavien lajien tai elinympäristöjen esiintyminen ja lisääntyminen alueella ole pitkällä aikavälillä mahdollista.
- 3) Hanke heikentää suojeltavan lajiston runsautta tai hävittää sen alueelta kokonaan.
- 4) Hanke turmelee lajin elinympäristön tai luontotyyppin ominaispiirteitä.

3.2 Käytetyt lähtötietoaineistot

Arvioinnin tärkeimpiä lähtöaineistoja olivat:

- Natura-tietolomake (Pirkanmaan ELY-keskus, 2018)
- Kangasalan Kirkkojärven rantametsien hoito- ja käyttösuunnitelma 2017–2026 (Ramboll Finland Oy, 2017)
- Hulevesisuunnitelma (Ramboll 2026)
- Kangasalan Kirkkojärven tarkkailun vuosiyhteenveto 2020 (KVVY Tutkimus Oy)

- Vt12 Parantaminen välillä Alasjärvi-Huutijärvi, yleissuunnitelman Natura-arvionti (Ramboll 2017)

3.3 Työryhmä

Natura-arvioinnin tarpeellisuuden selvittämisen laatimiseen osallistuneet on listattu alla.

Taulukko 1 Natura-arviointiin osallistunut työryhmä.

Asiantuntija	Pätevyys
Tiina Virta <i>Natura-arvioinnin tarpeellisuuden selvittäminen</i>	FM, ympäristötiede Virta toimii Rambollissa johtavana asiantuntijana. Hän on ollut laatimassa useita Natura 2000-arviointeja erilaisiin hankkeisiin liittyen.
Ella von Weissenberg <i>Natura-arvioinnin tarpeellisuuden selvittäminen</i>	FT, akvaattiset tieteet von Weissenberg toimii Rambollissa luonto- ja vesistöasiantuntijana. Hänellä on erityisosaamista Natura 2000 -arvioinneista.
Aku Kalliomäki <i>Linnustoasiantuntija</i>	Ins. AMK Kalliomäki toimii Rambollissa linnustoasiantuntijana. Hänellä on pitkä kokemus lintujen tunnistuksesta sekä paikallistuntemusta Pirkanmaan alueen lintuvesistä.
Sara Turunen <i>Laatu</i>	MSc, Environmental Management Turunen toimii Rambollissa biodiversiteettiryhmän ryhmäpäällikkönä.

4. Kirkkojärven alueen (FI0316005) yleiskuvaus ja suojeluperusteet

4.1 Sijainti ja yleistiedot

Natura-tietolomakkeella (2018) Natura-aluetta kuvataan seuraavasti:

"Kangasalan Kirkkojärven alue muodostuu viidestä erillisestä järvioltaasta; Kirkkojärvestä, Taivallammista, Säkkölänjärvestä, Kyläjärvestä ja Ahulista. Natura -alueen järvet ovat runsasravinteisia ja Ahulia lukuun ottamatta ylirehevöityneitä (hypertrofisia). Aikaisemmin ne ovat olleet luontaisesti meso-eutrofisia, ja niiden vesikasvilajisto on ollut monipuolisempi ja runsaampi. Rehevöitymisen jälkeen leväkukinnat, erityisesti syyskesän sinileväkukinnat ovat runsastuneet. Rehevöityminen näkyy sekä vesietä rantakasvillisuudessa.

Järvien terva- ja harmaaleppävaltaiset rantametsät ovat hyväkasvuisia ja lehtomaisia. Puusto on monin paikoin järeää, ja Kirkkojärven rantametsissä on paikoin runsaasti lahoppuuta. Rantametsissä esiintyy myös lehtokasveja. Taivallammen rantametsät ovat muista järvistä poiketen soistuneita (luhtamaisia), ja niissä on runsaasti heiniä ja saroja, järvikortetta ja sanikkaisia.

Rantaniityt ovat suhteellisen pienialaisia, eikä niillä ole nykyään rantalaidunnusta. Niiden pinta-ala on pienentynyt rantametsien ja ruovikoiden työnnyttyä osin rantaniittyjen alueelle. Ahulin ja Taivallammen rannoilla on suhteellisen suuria sara- ja heinäluhta-alueita, jotka ovat osin pensoittuneet. Nämä rantaluhdat ovat korkeakasvuisia ja monilajisia, tosin paikoin niiden kenttäkerroksessa on runsaasti rantasammalia, joskus myös rahkasammalia. Rantasaraikkojen valtalajit ovat viiltosara ja pullosara (runsaita varsinkin Ahulilla), paikoin vesisara ja varstasara ovat runsaanpuoleisia.

Kaikkien järvien ilmaversoiskasvustot ovat runsaita. Aikaisemmin 1940 -luvulla ne olivat ruoko- ja kortevaltaisia, mutta paikoin oli myös kookkaita leveäosmankäämi- ja järvikaislakasvustoja. Nykyisin järviruoko ja osmankäämi ovat erittäin runsaita, korte ja järvikaisla ovat niukentuneet. Kirkkojärvellä on myös runsaita haarapalpakkokasvustoja. Kapea- ja leveäosmankäämin risteymä muodostaa laajoja kasvustoja Taivallammella ja Säkkölänjärvellä.

Kaikissa järvissä on laaja-alaisia, tiheitä ulpukkakasvustoja. Paikoin myös uistinviita ja palpakot ovat yleisiä. Kirkkojärven erikoisuutena ovat laajat vesitatarkasvustot. Lumme on runsas vain Kuohunlahden alueella. Uposkasvillisuus on useimmiten varsin niukkaa, mikä johtuu leväkukinnoista, savisamentumasta ja ilmaversoisten ja kellulehtisten varjostuksesta aiheutuvasta alhaisesta näkösyvyydestä. Rehevöitymisen seurauksena pohjaversoiset vesikasvit ja vedessä kasvavat vesisammalet puuttuvat. Uposkasveja on runsaasti Kirkkojärven Kuohunlahdessa ja Ahulin ja Kirkkojärven suojaisissa lahdelmissa tai ilmaversoisten avovesialueesta erottamissa kohdin. Näissä kasvustoissa esiintyy runsaasti vitoja, karvalehteä, paikoin kiehkuraärvää. Poimuvita on ajoittain Kirkkojärven selvä valtalaji. Myös irtokellujat ovat kaikilla järvillä yleisiä, valtalajina pikkulimaska, toisinaan myös isolimaska, Taivallammella myös kilpukka.

Alueen linnusto on erittäin monipuolinen ja etenkin muutonaikaiset yksilö- ja lajimäärät ovat hyvin korkeita. Alue on merkittävä vesilintujen sulkimisaikana sekä syksyisin. Järvillä levähtää ja ruokailee merkittäviä määriä mm. sinisorsia, lapasorsia, puna-, tukka- ja lapasotkia, telkkiä, uiveloita, harmaahaikaroita, nokikanoja, kalatiiroja sekä haara- ja törmäpäskyjä.

Alue on kansainvälisesti arvokas kosteikko- ja linnustoalue. Uhkatekijöitä ovat asutus (taajama, kesämökit) ja umpeenkasvu. Alueen pohjoisosassa kulkee valtatie.

Suojelutavoitteen määrittely: Kaikki tietolomakkeen taulukoissa 3.1 ja 3.2 mainitut luontotyytit ja lajit (lukuun ottamatta populaation merkittävyyden osalta luokkaan D luokiteltuja lajeja) kuuluvat alueen suojeluperusteisiin ja kaikkien niiden suojelutavoitteena on vähintään alueen merkityksen säilyttäminen osana verkostoa. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan seuraavaa tavoitetta: -alueella vallitseva luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys.

Valtakunnallisen lintuvesiensuojeluohjelman kohde; kansainvälisesti arvokas alue.

Suojelun toteutuskeinoina ovat luonnonsuojelulaki ja vesilaki."

4.2 Suojelun perusteet

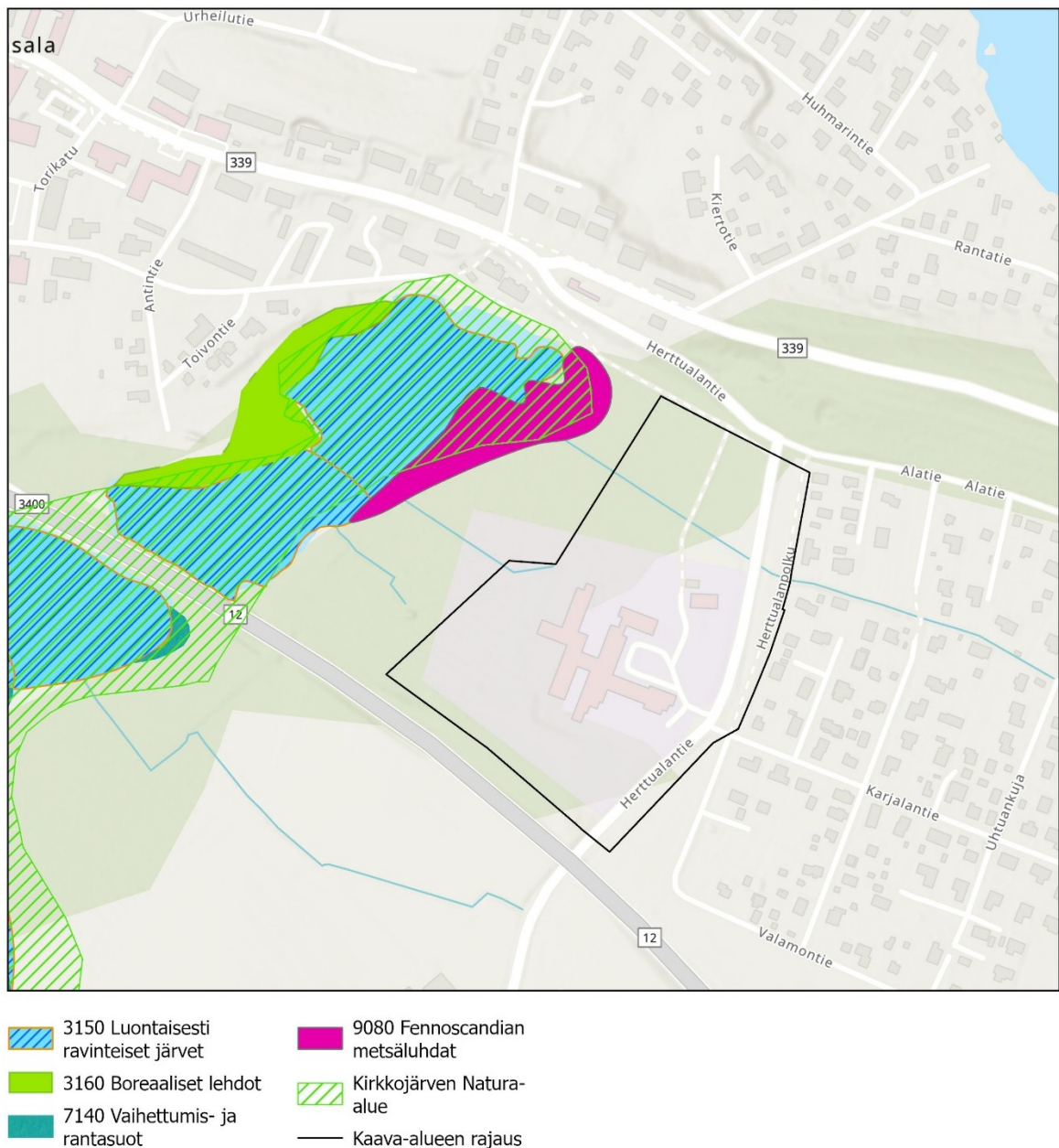
Kirkkojärven alue on sekä luontodirektiivin (SAC) että lintudirektiivin mukainen erityisten suojelutoimien alue (SPA), jolloin sen suojelun perusteena on sekä luonto- että lintudirektiivin suojelukohteita.

4.2.1 Luontodirektiivin liitteen I luontotyytit

Kirkkojärven Natura-alueella esiintyy yhdeksän suojeluperusteista luontotyyppiä. Alla on esitetty yleiskuvaukset niistä luontotyypeistä, joihin arvioitavat vaikutukset mahdollisesti kohdistuvat. Muut luontotyytit on kuvattu Airaksisen ja Karttusen (2001) oppaassa.

Taulukko 2. Kirkkojärven Natura-alueella esiintyvät luontodirektiivin liitteen I luontotyytit. Edustavuus on määritetty neliportaisella asteikolla (A = erinomainen, B = hyvä, C = merkittävä. D = ei merkittävä).

Koodi	Nimi	Edustavuus	Pinta-ala (ha)
3150	Luontaisesti runsasravinteiset järvet	B	229
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot	B	61
9050	Boreaaliset lehdot	C	0,62
9080	Fennoskandian metsäluhdut	C	0,5

Kuva 3. Kirkkojärven Natura-alueen luontodirektiivin luontotyyppit suunnittelualan läheisyydessä.

3150 Luontaisesti runsasravinteiset järvet

Luontaisesti runsasravinteiset järvet, koko nimeltään *Magnopotamion tai Hydrocharition -kasvustoiset luontaisesti ravinteiset järvet* ovat järviä tai lampia, joiden vesi on yleensä likaisen siniharmaata, enemmän tai vähemmän sameaa, emäksistä (pH yleensä > 7) ja joissa on irtokellujakasvillisuutta tai syvemmällä suurten vitojen muodostamia yhdyskuntia (Airaksinen & Karttunen, 2001). Botaanisista järvityypeistä luontotyyppiin kuuluvat vitajärvet, sahalehtijärvet ja lähdevaikutteiset osmankäämi-sarpiojärvet. Kuohunlahti on kasvitieteelliseltä järvityyppiltään lähinnä vitajärvi, joskin sitä voidaan pitää myös lähdevaikutteisena osmankäämi-ratamosarpiojärvenä.

Järviluontotyyppi on pinta-alaltaan merkittävin Kirkkojärven alueella, jonka pinta alasta se kattaa 75 %. Luontotyyppiä edustavat alueella olevien viiden erillisen järvaltaan ketju: Kirkkojärvi,

Taivallampi, Säkölänjärvi, Kyläjärvi ja Ahuli. Järvet ovat hyvin reheviä ja kasvillisuudeltaan monipuolisia.

Kirkkojärven erikoisuutena ovat laajat vesitatar kasvustot. Uposkasveja on runsaasti Kirkkojärven Kuohunlahdessa ja Kirkkojärven suojaisissa lahdelmissa tai ilmaversoisten avovesialueesta erottamissa kohdin. Näissä kasvustoissa esiintyy runsaasti vitoja, karvalehteä, paikoin kiehkuraärvää. Poimuvita on ajoittain Kirkkojärven selvä valtalaji. Myös irtokellujat ovat kaikilla järvillä yleisiä, valtalajina pikkulimaska, toisinaan myös isolimaska.

Kuohunlahteen purkautuu paljon lähdevesiä ja lahti on tiepenkereellä erotettu muusta Kirkkojärvestä. Vedenlaadussa on eroja Kuohunlahden ja muun järven välillä, sillä vesi pääsee vaihtumaan vain kapean tunnelin kautta. Kuohunlahden vesialue on matala ja vesikasvillisuus runsasta.

7140 Vaihtumissuot ja rantasuot

Vaihtumis- ja rantasoihin voidaan lukea minerotrofiset nevat, avo- ja pensaikkoluhdat sekä pinnan myötäisesti soistuvat rantasuot. Avo- ja pensaikkoluhdille on ominaista märkyys ja sijainti ranta-alueella. Luonnontilaisuutta kuvataan vesitalouden luonnontilaisuudella, kun taas edustavuus määritellään kasvillisuuden perusteella. (Airaksinen & Karttunen, 2001). Tähän vaikuttaa myös tarkempi suotyyppi.

Vaihtumis- ja rantasuot ovat Kirkkojärven alueella toiseksi yleisin luontotyyppi. Niitä on alueen pinta-alasta 20 %. Vaihtumis- ja rantasoiden luontotyyppiä alueella on pääosin Taivallammin ympärillä. Pieni ala vaihtumis- ja rantasoiita sijaitsee valtatie eteläpuolella.

9050 Boreaaliset lehdot

Luontotyyppiin kuuluvat pääasiassa kaikki kuivat, tuoreet ja kosteat lehdot. Boreaalisia lehtoja kuvastaa yleisesti hienojakoinen maalaji, hyvä veden saatavuus ja kerroksellinen, runsaslajinen kasvillisuus. Lehtojen suojelulla tähdätään erityisesti vaateliampien lehtolajien säilymiseen. Lahopuun korkea määrä, maaston monimuotoisuus, vanhan puuston runsaus ja vaateliampien lajiston määrä lisäävät edustavuutta. (Airaksinen & Karttunen, 2001). Boreaalisia lehtoja sijaitsee esimerkiksi Kuohunlahden länsirannalla (Kirkkojärven rantametsien käyttö- ja hoitosuunnitelma, 2017)

9080 Metsäluhdet

Metsäluhdet ovat puustoisia kosteikkoja, jotka tulvivat vuosittain. Turvetta muodostuu, mutta turvekerros on ohut. Tyypillistä puustoa ovat saarni, tervaleppä, harmaaleppä sekä pajut. (Airaksinen & Karttunen, 2001). Metsäluhtia sijaitsee Kirkkojärven alueella esimerkiksi Kirkkojärven Kuohunlahden itärannalla (Kirkkojärven rantametsien käyttö- ja hoitosuunnitelma, 2017). Alueen metsäluhtien puuston muodostavat hieskoivu, leppä, sekapuuna esiintyy raitaa. Alueilla esiintyy myös runsaasti lahoppuuta (Herttulan osayleiskaavan luontoselvitys, 2015).

4.2.2 Luontodirektiivin liitteen II lajit

Suojeluperusteisista lajeista ainoastaan jättsukeltaja *Dytiscus latissimus* kuuluu luontodirektiivin liitteen II lajeihin.

Taulukko 3 Suojelun perusteena olevat luontodirektiivin liitteen II lajit.

Koodi	Laji	Tieteellinen nimi	Populaation koko	Suojelun taso
1081	Jättisukeltaja	<i>Dytiscus latissimus</i>	Ei tiedossa	Hyvä

Jättisukeltaja

Jättisukeltaja on kovakuoriaislaji, jonka levinneisyysalue kattaa pohjoisen Euroopan ja läntisen Siperian. Laji on Suomessa laajalle levinnyt ja hyvin yleinen. Jättisukeltaja suosii elinympäristönään järvien ranta-alueita, erityisesti sara- ja kortekasvuisia. Talvehtiminen tapahtuu vesiympäristössä.

Jättisukeltaja kuuluu EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV(a) lajeihin. Sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen ovat luonnonsuojelulaissa kiellettyjä. Lisäksi laji on rauhoitettu Suomessa. Suojelustatuksesta huolimatta laji on Suomessa määritelty elinvoimaiseksi (Hyvärinen ym., 2019). Erityisiä uhkatekijöitä ei Suomessa tunnisteta, sillä elinympäristöjä on tarjolla laajalti. Lajille yksilöille on kuitenkin tärkeää säästää järven rantakasvillisuus ja välttää rantaruoppaamista alueilla, joissa lajia esiintyy.

Lajia on Suomen Ympäristökeskuksen tietokannan mukaan tavattu Kirkkojärven Natura-alueella Taivallammin ranta-alueella. Taivallampi on juuri pieni, sarareunainen lampi, joka on lajille soveltuvaa elinympäristöä. Kuohunlahdella lajia ei ole tiettävästi havaittu.

4.2.3 Lintudirektiivin liitteen I lajit

Suojelun perusteena on 25 lintudirektiivin liitteen I lajia, joista valtaosa on muuttoaikana alueella levähtäviä lajeja (Taulukko 4). Kirkkojärven merkitys korostuu erityisesti useiden muuttolintulajien tärkeänä levähdyspaikkana. Alueen suojeluperusteinen pesimälajisto koostuu sorsalinnuista, alueella ruokailevista petolinnuista sekä järveä ympäröivästä peltolinnustosta.

Taulukko 4. Suojeluperusteinen lintulajisto Kirkkojärven alueella. Tyyppi: r = pesivä/lisääntyvä, c = levähtävä, p = pysyvä. Tietojen laatu: M = kohtalainen, P = huono, DD = ei tietoja.

Koodi	Laji	Tieteellinen nimi	Tyyppi	Populaation koko	Tietojen laatu
A001	kaakkuri	<i>Gavia stellata</i>	c	1-5	G
A002	kuikka	<i>Gavia arctica</i>	c	10-37	G
A006	härkälintu	<i>Podiceps grisegena</i>	c	5-25	G
A007	mustakurkku-uikku	<i>Podiceps auritus</i>	c	1-2	G
A021	kaulushaikara	<i>Botaurus stellaris</i>	c, r	1-5	G
A028	harmaahaikara	<i>Ardea cinerea</i>	c	33-45	G
A037	pikkujoutsen	<i>Cygnus columbianus bewickii</i>	c	0-1	M
A038	laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>	c	10-70	G
A039	metsähanhi	<i>Anser fabalis</i>	c	5-15	G
A045	valkoposkihanhi	<i>Branta leucopsis</i>	c	10-60	G
A054	jouhisorsa	<i>Anas acuta</i>	c	1-5	G
A059	punasotka	<i>Aythya ferina</i>	c, r	30-60, 2-5	G
A061	tukkasotka	<i>Aythya fuligula</i>	c, r	50-120, 2-5	G
A062	lapasotka	<i>Aythya marila</i>	c	30-70	G

A065	mustalintu	<i>Melanitta nigra</i>	c	10-30	G
A066	pilkksiipi	<i>Melanitta fusca</i>	c	1-10	G
A072	mehiläishaukka	<i>Pernis apivorus</i>	c	1-5	G
A075	merikotka	<i>Haliaeetus albicilla</i>	c	0-1	G
A081	ruskосуohaukka	<i>Circus aeruginosus</i>	c, r	1-10, 1-5	M, G
A082	sinisuohaukka	<i>Circus cyaneus</i>	c	1-5	G
A094	sääksi	<i>Pandion haliaetus</i>	c	1-5	G
A096	tuulihaukka	<i>Falco tinnunculus</i>	c, r	1-5	P, G
A098	ampuhaukka	<i>Falco columbarius</i>	c	1-5	G
A099	nuolihaukka	<i>Falco subbuteo</i>	c, r	1-5	G, P
A104	pyy	<i>Bonasa bonasia</i>	c	1-5	G
A119	luhtahuitti	<i>Porzana porzana</i>	r	1-5	G
A122	ruisräikkä	<i>Crex crex</i>	c	1-5	G
A127	kurki	<i>Grus grus</i>	r, c	5-30, 1-5	G
A140	kapustarinta	<i>Pluvialis apricaria</i>	c	11-134	G
A152	jänkäkurppa	<i>Lymnocyptes minimus</i>	c	1-10	M
A154	heinäkurppa	<i>Gallinago media</i>	c	1	G
A157	punakuiri	<i>Limosa lapponica</i>	c	1	G
A161	mustaviklo	<i>Tringa erythropus</i>	c	5-10	G
A162	punajalkaviklo	<i>Tringa totanus</i>	c	1-5	G
A166	liro	<i>Tringa glareola</i>	c	10-160	G
A170	vesipääsky	<i>Phalaropus lobatus</i>	c	1-5	G
A179	naurulokki	<i>Larus ridibundus</i>	c	100-500	G
A190	räyskä	<i>Sterna caspia</i>	c	0-1	P
A193	kalatiira	<i>Sterna hirundo</i>	c	101-500	G
A194	lapintiira	<i>Sterna paradisaea</i>	c	1-10	G
A197	mustatiira	<i>Chlidonias niger</i>	c	1-2	G
A215	huuhkaja	<i>Bubo bubo</i>	c, w	1-5	G
A236	palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	p	0-1	G
A258	lapinkirvinen	<i>Anthus cervinus</i>	c	1-15	M
A260	keltavästäräkki	<i>Motacilla flava</i>	c	15-120	G
A277	kivitasku	<i>Oenanthe oenanthe</i>	c, r	5-15, 1-2	G
A298	rastaskerttunen	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	r	0-1	G
A307	kirjokerttu	<i>Sylvia nisoria</i>	c	0-1	G
A338	pikkulepinkäinen	<i>Lanius collurio</i>	c, r	5-10, 1-5	G, M
A379	peltosirkku	<i>Emberiza hortulana</i>	c, r	5-20, 0-1	G
A480	sinirinta	<i>Cyanecula svecica</i>	c	1	G
A640	selkälokki (alalaji fuscus)	<i>Larus fuscus fuscus</i>	c	5-15	G
A767	uivelo	<i>Mergellus albellus</i>	c	20-100	G
A856	heinätavi	<i>Spatula querquedula</i>	c, r	1-2, 1-5	G
A857	lapasorsa	<i>Spatula clypeata</i>	c	14-36	G
A861	suokukko	<i>Calidris pugnax</i>	c	1-105	G
A862	pikkulokki	<i>Hydrocoloeus minutus</i>	c, r	150-300, NA	G, DD

A889	harmaasorsa	<i>Mareca strepera</i>	c	0-2	G
------	-------------	------------------------	---	-----	---

Lintujen tarkemmat kuvaukset ja esiintymiset Kuohunlahdessa ovat esitetty tämän raportin lopussa liitteenä (liite 1).

5. Mahdollisesti merkittävien vaikutusten tunnistaminen

5.1 Vaikutusmekanismit

Tässä Natura-arvioinnin tarveharkinnassa arvioidaan kaavamuutosalueen hulevesien vaikutuksia suojeluperusteena oleviin lajeihin ja luontotyypeihin. Hulevesien vaikutuksia voi syntyä rakentamisen aikana sekä käyttötilanteessa. Haitta-aineet ja kiintoaineen lisääntyminen voivat vaikuttaa veden laatuun. Hulevedet voivat lisätä järven rehevöitymistä, jos niiden mukana kulkeutuu tyyppä ja fosforia.

Muutokset valumamäärissä tai vedenlaadussa voivat vaikuttaa Natura-alueen kasvillisuuteen sekävilillisesti selkärangatonlajistoon ja linnustoon. Muutokset kaava-alueen pintavalunnassa ja hulevesissä voisivat aiheuttaa muutoksia järvien hydrologiassa ja vedenlaadussa, mikä puolestaan voisi aiheuttaa muutoksia myös lintujen käyttämissä elinympäristöissä, kuten rantaluhdissa. Hulevesien ravinteet voivat esimerkiksi kiihdyttää elinympäristöjen umpeenkasvua ja veden samentuminen puolestaan voisi haitata lintujen ravinnonetsintää. Rakentamisen aikana kuormitus vesistöön voi olla monikertaista lopputilanteeseen verrattuna.

Kaavamuutoksen hulevesisuunnitelman mukaisesti eroosiota ei pääse syntymään ranta-alueelle. Pysäköintialueiden vedet käsitellään suodattavilla rakenteilla, mikä vähentää haitta-aineiden määrää vedessä. Vesiä tulee käsittelemättömänä vain katoilta ja viherpinnoilta. Rakentamisena aikaisilla suojauksilla huolehditaan siitä, että järveen ei pääse hallitsemattomasti vesiä. Veden laadussa tai virtausnopeuksissa ei arvioida tapahtuvan siten muutoksia.

5.2 Vaikutuskohteen rajaaminen

Mahdolliset vaikutukset kohdistuvat lähinnä Kuohunlahden alueelle. Kaikkia Natura-tietolomakkeessa suojeluperusteena olevia luontotyypppejä tai lajeja ei esiinny vaikutusalueella. Osa suojeluperusteisista lintulajeista esiintyy ainoastaan Natura-aluetta ympäröivillä peltoalueilla tai kuivalla rantavyöhykkeellä, eikä ole näin ollen suoraan riippuvainen mahdollisista vesistövaikutuksista.

Suojeluperusteisista luontotyypeistä vaihettumis- ja rantasoita ei sijoitu suunnittelualueen vaikutusalueelle. Lisäksi boreaaliset lehdot sijoittuvat Kuohunlahden länsireunalle eivätkä välittömään läheisyyteen. Jättisukeltajaa esiintyy Kirkkojärven Natura-alueella ainoastaan tiettävästi Taivallammella. Linnuista ainoastaan vesi- tai kosteikkoympäristössä elävät linnut voivat olla vaikutuksen piirissä vedessä tai ranta-alueella tapahtuvien muutosten vuoksi. Lisäksi muutama vesistöjen lintulaji rajattiin mahdollisten vaikutusten ulkopuolelle näiden hyvin satunnaisen esiintymisen vuoksi.

Suojeluperusteena oleva laji tai luontotyyppi	Luontotyyppin esiintyminen vaikutusalueella/lajin säännöllinen esiintyminen vesistöalueella tai Kuohunlahdella
luontaisesti runsasravinteiset järvet	kyllä
vaihettumissuot ja rantasuot	ei
boreaaliset lehdot	ei
fennoskandian metsäluhdet	kyllä

jättisukeltaja	ei
kaakkuri	kyllä
kuikka	kyllä
härkälintu	kyllä
mustakurkku-uikku	kyllä
kaulushaikara	kyllä
harmaahaikara	kyllä
laulujoutsen	kyllä
pikkujoutsen	ei
metsähanhi	kyllä
valkoposkihanhi	kyllä
jouhisorsa	kyllä
punasotka	kyllä
tukkasotka	kyllä
lapasotka	kyllä
mustalintu	kyllä
pilkkasiipi	kyllä
mehiläishaukka	ei
merikotka	ei
ruskosuohaukka	kyllä
sinisuohaukka	ei
sääksi	kyllä
tuulihaukka	ei
ampuhaukka	ei
nuolihaukka	ei
pyy	ei
luhtahuitti	kyllä
ruisrääkkä	ei
kurki	kyllä
kapustarinta	ei
jänkäkurppa	ei
heinäkurppa	ei
punakuiri	ei
mustaviklo	ei
punajalkaviklo	ei
liro	kyllä
vesipääsky	ei
naurulokki	kyllä
kalatiira	kyllä
lapintiira	kyllä
mustatiira	ei
huuhkaja	ei
palokärki	ei
lapinkirvinen	ei
keltävästäräkki	ei
kivitasku	ei
rastaskerttunen	ei
pikkulepinkäinen	ei
peltosirkku	ei

sinirinta	ei
selkälokki (alalaji fuscus)	kyllä
uivelo	kyllä
heinätavi	kyllä
lapasorsa	kyllä
suokukko	kyllä
pikkulokki	kyllä
harmaasorsa	kyllä

5.3 Mahdollisesti merkittävien vaikutusten tunnistaminen

Kaavan toteutuessa rakennetun alueen ja vettä läpäisemättömän pinnan määrä kasvaa. Virtausnopeudet ojassa, jonka vedenpinnan kaltevuus on äärimmäisen pieni, ovat hyvin maltillisia, eikä ojassa ennakoita esiintyvän eroosiohaittoja. Lisääntynyt ja laadultaan heikentynyt hulevesi voisi potentiaalisesti heikentää Kuohunlahden sekä Kirkkojärven veden laatua lisääntyvän kiintoainekuormituksen ja ravinnekuormituksen myötä. Hulevesisuunnitelman mukaan alueelta syntyvien hulevesien laatu saadaan kuitenkin hallittua jo kaava-alueella, eikä eroosiota synny.

Kaava-alueelta tuleva pintavalunta, hulevedet ja virtaamien äärevöityminen voisivat aiheuttaa muutoksia Kuohunlahden ja Kirkkojärven vesitasapainossa. Vesitasapainon muutokset sekä valumavesien kiintoaines voisivat aiheuttaa muutoksia metsäluhtien ominaispiirteisiin. Hulevesisuunnitelman mukaisesti toimittaessa kaava-alueen rakentaminen ei kuitenkaan aiheuta merkittäviä muutoksia veden laadussa eikä eroosiota synny. Luontotyyppiin ei siten kohdistu todennäköisiä merkittäviä vaikutuksia.

Hulevesillä ei arvioida olevan suoria vaikutuksia Kirkkojärven linnuston elinympäristöihin. Kaava-alueelta tulevilla hulevesillä voisi olla vaikutuksia linnustoon välillisesti. Pintavesivalunta ja hulevedet voivat aiheuttaa mahdollisia muutoksia järven hydrologiassa ja vedenlaadussa, mikä puolestaan voisi aiheuttaa muutoksia myös lintujen käyttämissä elinympäristöissä, kuten rantaluhdissa. Hulevesien ravinteet voivat esimerkiksi kiihdyttää elinympäristöjen umpeenkasvua ja veden samentuminen puolestaan voisi haitata lintujen ravinnonetsintää. Hulevesisuunnitelman mukaisesti eroosiota ei kuitenkaan synny ja katualueiden vedet eivät johdu suoraan vesistöön, joten muutokset ovat epätodennäköisiä. Tästä johtuen hulevesien vaikutukset lintujen elinympäristöihin arvioidaan epätodennäköisiksi.

Mikäli hulevesien käsittely toteutetaan hulevesisuunnitelman (Ramboll 2026) mukaisella tavalla, ei kaava-alueelta johtuvien vesien arvioida aiheuttavan muutoksia nykytilanteeseen verrattuna.

Yhteenvetotaulukossa on esitetty suojeluperusteet, joita ei ole rajattu edellisessä luvussa pois vaikutusalueen piiristä. Taulukossa on esitetty mahdollinen vaikutusmekanismi ja arvio, onko merkittävä heikennys mahdollinen.

Taulukko 5. Yhteenveto mahdollisesti merkittävistä vaikutuksista vaikutusalueella oleviin suojeluperusteisiin.

Suojeluperuste	Vaikutusmekanismi	Merkittävä heikennys mahdollinen
luontaisesti runsasravinteiset järvet	Muutokset vedenlaadussa ja määrässä	Ei
fennoskandian metsäluhdut	Muutokset vedenlaadussa ja vesimäärässä	Ei
linnusto	Muutokset elinympäristöissä	Ei

6. Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Valmisteilla olevassa valtatie 12 (Lahdentien) tiesuunnitelmassa tarkastellaan tiealueen laajentamista. Mahdolliset uudet vesistötyöt voivat pienentää Kirkkojärven tai Kuohunlahden vesipinta-alaa. Lisäksi tien rakentamisen aikainen kiintoainekuormitus vesistöön voi lisääntyä.

Tiehankkeen yleissuunnitelmavaiheen alustava Natura-arviointi on laadittu vuonna 2016 (Ramboll Finland Oy). Tiehanketta ja sen vaikutuksia Kirkkojärven Natura-alueeseen on käsitelty lisäksi ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä (Pirkanmaan ELY-keskus ja Ramboll Finland Oy 2016), Pirkanmaan maakuntakaavan Natura-taustaselvityksessä (Pirkanmaan liitto ja Hämeen tiepiiri 2005) ja Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 Natura-arvioinnissa (Ramboll Finland Oy 2017).

Maakuntakaavassa on annettu valtatie 12 välillä Alasjärvi–Huutijärvi koskeva erityismääräys (em-11), jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Kirkkojärven (FI0316005) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesistövaikutusten ja linnustoon kohdistuvien vaikutusten ehkäisemiseen.

Tiehankkeen alustavan Natura-arvioinnin mukaan luontotyyppeihin kohdistuvat heikentävät vaikutukset jäisivät vähäisiksi, eikä mikään yleissuunnitteluvaiheessa tarkastelluista valtatieparantamisen vaihtoehdoista ei aiheuttaisi merkittävää häiriötä linnustolle tai merkittävää linnuston elinympäristön heikentymistä.

Asemakaavan muutoksessa ei käsitellä valtatie 12 nykyistä tiealuetta tai sen mahdollista tulevaa laajennusaluetta. Merkittäviä asemakaavan muutoksen sekä tiehankkeen toteutumisen yhteisvaikutuksia ei arvioida olevan, erityisesti mikäli rakennustoimet tehdään eri aikaan.

7. Arvioinnin johtopäätökset

Hankkeella ei ole tunnistettavia suoria vaikutuksia Kirkkojärven Natura-alueeseen, sillä hulevedet eivät aiheuta suoria muutoksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin, niiden pinta-alaan tai fyysisiin ominaisuuksiin tai lajistoon. Mikäli asemakaava-alue toteutetaan hulevesisuunnitelman mukaisesti, ei alueen rakentumisella pitäisi olla vaikutuksia Natura-alueen vesitasapainoon tai vesien laatuun. Asemakaavan ei arvioida myöskään aiheuttavan merkittäviä yhteisvaikutuksia valtatie 12 parantamishankkeen kanssa.

Hankkeen ei arvioida merkittävästi heikentävän niitä luontoarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon (LSL 39 §) eikä nähdä tarpeelliseksi laatia varsinaista Natura-arviointia.

8. Lähteet

- Airaksinen, O., & Karttunen, K. (2001). *Natura 2000-luontotyyppiopas. 2. Korjattu painos.* Suomen ympäristökeskus.
- Euroopan Komissio. (2019). *Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset* (2019/C 33/01; Euroopan Unionin toimielinten, elinten, toimistojen ja virastojen tiedotteet).
- Euroopan Komissio. (2021). *Natura 2000 -alueisiin liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden arviointi – Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan 3 ja 4 kohtaa koskevat menetelmäohjeet.* (C(2021) 6913; Euroopan Unionin toimielinten, elinten, toimistojen ja virastojen tiedotteet, s. 117).
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A., & Liukko, U.-M. (2019). *Suomen lajien uhanalaisuus–Punainen kirja 2019.* Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.
- Lehikoinen, A., Below, A., Jukarainen, A., Laaksonen, T., Lehtiniemi, T., Mikkola-Roos, M., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rusanen, P., & Sirkiä, P. (2019). *Suomen lintujen pesimäkantojen koot.* BirdLife Suomi.
- Mikkola-Roos, M. (1995). *Lintuvesien kunnostus ja hoito.* Metsähallitus.
- Mäkelä, K., & Salo, P. (2024). *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi: Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle–2. Korjattu painos* (Vol. 43/2023). Suomen ympäristökeskus.
- Pirkanmaan ELY-keskus. (2018). *Natura 2000 -tietolomake FI0316005 Kirkkojärvi.*
- Pirkanmaan liitto ja Hämeen tiepiiri. (2005). *Pirkanmaan maakuntakaavan Natura-taustaselvitys.*
- Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry. (2016). *Kangasalan Kirkkojärven ja Taivallammen rantametsien linnustوسelvitys 2016.*
- Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry. (2016). *Kangasalan Kirkkojärven ja Kuohunlahden vesi- ja rantalinnustوسelvitys 2016.*
- Ramboll Finland Oy. (2016) *Vt12 Alajärvi- Huutijärvi Kirkkojärven Natura-arviointi.*
- Ramboll Finland Oy. (2016) *Vt12 Alajärvi-Huutijärvi YVA arvionti.*
- Ramboll Finland Oy. (2016) *Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Natura-arvioinnin tarveharkinta.*
- Ramboll Finland Oy. (2017). *Kangasalan Kirkkojärven rantametsien hoito- ja käyttösuunnitelma 2017-2026.*
- Ramboll Finland Oy. (2017). *Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Kirkkojärven Natura-arviointi.*
- Ramboll Finland Oy. (2026). *Terveysaseman asemakaavamuutos, kaava 711. Hulevesiselvitys ja hallitansuunnitelma.*
- Valkama, J., Vepsäläinen, V., & Lehikoinen, A. (2011). *Suomen III lintuatlas.* Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <http://atlas3.lintuatlas.fi>

9. Liite 1: Linnustokuvaukset

Vesilinnut

Kaakkuri on pienten, yleensä alle 20 ha järvillä ja suolammilla esiintyvä kuikkalintu. Erityisen mielellään kaakkuri pesii nevoreunaisilla lammilla. Ravinnonhakumatkat, joilla ne kalastavat usein suurten järvien selkävesillä, voivat ulottua kilometrien päähän kotilammelta. Pesimäpaikkaa valitessa kaakkuri välttelee ihmisasutusta. Kaakkurin pesimäkanta Suomessa on 680–1100 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä kaakkuria tavataan pieniä määriä kesällä ruokailemassa sekä muuttoaikaan levähtäjänä.

Kuikka on koko Suomessa esiintyvä karujen ja kirkasvetisten järvien tunnusomainen lintu. Ravinnokseen kuikka sukeltaa kalaa ja myös jonkin verran äyriäisiä ja nilviäisiä. Kuikan pesimäkanta Suomessa on 9400–15000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä kuikka on kaakkuria runsaslukuisempi, mutta silti suhteellisen vähälukuinen muutonaikainen vieras.

Härkälintu on vähälukuinen pesimälaji ympäri Suomea, pääosin suojaisilla järvillä. Härkälinnun pesimäkanta Suomessa on 2500–3800 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Härkälintua tavataan Kirkkojärvellä vähälukuisena levähtäjänä keväisin ja syksyisin.

Mustakurkku-uikku on rehevien lintujärvien asukas, jonka levinneisyys painottuu eteläiseen Suomeen ja länsirannikolle. Muiden uikkujen lailla se rakentaa kelluvan pesän vesikasvien varaan. Mustakurkku-uikun pääasiallista ravintoa ovat vesihyönteiset ja äyriäiset. Mustakurkku-uikun kanta on viime vuosina ollut vakaa, mutta taantunut pitkällä aikavälillä. Mustakurkku-uikun pesimäkanta Suomessa on 2600–3500 paria ja se luokitellaan erittäin uhanalaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Laji on kirkkojärvellä hyvin harvalukuinen muutonaikainen levähtäjä.

Laulujoutsen pesii yleisenä koko Suomessa etelärannikolta pohjoisimpaan Lappiin. Pesäkeko sijaitsee kuivalla maalla tai vedessä. Laulujoutsenen pesimäkanta Suomessa on 11000–14000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Laulujoutsen on pesinyt Kirkkojärvellä Kuohunlahdella säännöllisesti jo 20–30 vuotta. Lisäksi laulujoutsenia levähtää muuttoaikoina järveä ympäröivillä peltoaukeilla.

Pikkujoutsen ei pesi Suomessa, mutta on säännöllinen, joskin harvalukuinen läpimuuttaja. Kirkkojärven alueella pikkujoutsenia levähtää satunnaisesti yksittäisiä lintuja, lähinnä kevätmuutolla. Pikkujoutsenia tapaa lepäilemstä useimmiten pelloilla.

Metsähanhi on Kirkkojärvellä läpimuuttaja, joka satunnaisesti levähtää järvellä tai sitä ympäröivillä peltoalueilla joidenkin kymmenien tai satojen yksilöiden parvina. Metsähanhet jaotellaan nykyisin kahteen lajiin, joista kumpaakin (taigametsähanhi ja tundrametsähanhi) esiintyy Kirkkojärven alueella muuttoaikaan. Valtaosa Natura-alueella levähtävistä metsähanhista pesinee Suomen ulkopuolella.

Valkoposkihanhi on Etelä-Suomen rannikkoseutujen sekä Sisämaan suurien järvien melko uusi pesimälaji. Laji on luokiteltu Suomessa elinvoimaiseksi (Hyvärinen ym., 2019). Valkoposkihanhi on alueella säännöllisesti ja runsaana tavattava muuttolintu, joka ruokailee Natura-alueita ympäröivillä peltoaukeilla lähinnä syksyisin. Laji käyttää yöpymiseen pääasiassa Kirkkojärveä tai

Natura-alueen ulkopuolisia isompia vesistöjä (Roine ja Vesijärvi). Levähtävien lintujen määrä voi olla kerrallaan useita satoja.

Jouhisorsa pesii harvalukuisena Pirkanmaan pohjoisosissa ja on koko Suomessa taantunut. Jouhisorsan pesimäkanta Suomessa on 8800–12000 paria ja se luokitellaan vaarantuneeksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Jouhisorsaa tavataan Kirkkojärvellä säännöllisesti muutonaikaisena levähtäjänä.

Heinätavi on rehevien lintujärvien ja kaikkein runsaskasvustoisimpien rannikon lahtien harvalukuinen pesimälaji, jonka levinneisyys maassamme keskittyy Etelä- ja Keski-Suomeen. Laji on pesimäympäristönsä suhteen vaateliias, ja se suosii korte- ja tulvaniittyarantoja. Heinätavi on taantuva laji, mutta vuoden 2019 uhanalaisuusarvioinnissa lajin luokitus oli hiukan parantunut ja laji määritettiin vaarantuneeksi (Hyvärinen ym., 2019). Heinätavin pesimäkanta Suomessa on 420–960 paria (Lehikoinen ym. 2025). Kirkkojärvellä laji on harvinainen. Yksittäisiä heinätaveja on havaittu Kirkkojärvellä muuttoaikoina, mutta lajin pesintä järvellä on mahdollista.

Lapasorsa on rehevien järvien ja rannikon merenlahtien suhteellisen harvalukuinen mutta elinvoimaiseksi luokiteltu laji, joka pesii harvalukuisena myös saariston heinäisillä luodoilla, usein loppukolonioiden läheisyydessä. Lapasorsan pesimäkanta Suomessa on 7200–13000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä lapasotkia levähtää säännöllisesti pieniä määriä.

Harmaasorsa elää pääasiassa rannikon rehevillä merenlahdilla ja tulvaniityillä ja runsastunut myös sisämaan lintujärvillä. Harmaasorsan pesimäkanta Suomessa on 950–1700 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä laji on harvalukuinen levähtäjä, joka on tiettävästi kerran myös pesinyt järvellä.

Punasotka pohjoisimmat pesimäalueet ovat Suomessa. Punasotka viihtyy parhaiten rehevillä järville, joissa on runsaasti kasvillisuutta, mutta myös tarpeeksi avointa vettä. Se tarvitsee syvyyttä ruokailuun sekä tarpeeksi tilaa lentoonläähtöön. Vuoden 2019 uhanalaisuusluokituksessa (Hyvärinen ym., 2019) laji on määritetty äärimmäisen uhanalaiseksi lajiksi, jolla on suuri välitön uhka hävitä Suomesta. Pesimäkanta on romahtanut koko maassa nopeasti. Vuoden 2015 uhanalaisuusluokituksessa punasotka oli erittäin uhanalainen, kun vuonna 2010 luokitus oli vaarantunut ja vuonna 2000 elinvoimainen. Pesimäkannan kooksi arvioitiin 600–750 vuonna 2019 (Lehikoinen ym., 2019), mutta tuoreimmassa arviossa enää 200–420 paria (Lehikoinen ym., 2025). Punasotka lienee viime vuosien aikana hävinnyt myös Kirkkojärven pesimälinnustosta, ja myös muutonaikaiset levähdysmäärät ovat pienenneet merkittävästi.

Tukkasotka pesii hyvin monenlaisissa vesistöissä sisämaan järvistä ulkosaaristoon. Etelässä se suosii reheviä vesistöjä. Sitä tavataan koko Suomessa, mutta sen kanta on taantunut. Tukkasotkan pesimäkanta Suomessa on 47000–66000 paria ja se luokitellaan erittäin uhanalaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Tukkasotkan pesimäkanta Kirkkojärvellä on vähentynyt 1980-luvun 35 parista 1–4 pariin. Kirkkojärvellä tukkasotkan pesintään on vaikuttanut todennäköisesti osittain supikoira tai minkki. Tukkasotkahavainnot keskittyivät Kuohunlahden lisäksi kahdelle alueelle Kirkkojärven eteläosassa.

Lapasotka on Pirkanmaalla melko harvalukuinen läpimuuttaja. Lajia nähdään lähinnä syksyisin. Lintujen lepäileviä ja ruokailevia pikkuparvia voi nähdä lokakuussa harvalukuisina ravinteikkailta järviltä ja lahdilta. Lapasotkan pesimäkanta Suomessa on 100–200 paria ja se luokitellaan erittäin uhanalaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvi on lapasotkien säännöllinen levähdyspaikka.

Mustalintu on arktinen vesilintu, jota Pirkanmaalla tavataan vain muuttoaikoina. Mustalinnun pesimäkanta Suomessa on 1000–2000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym.,

2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä mustalintuja levähtää satunnaisesti yksittäisistä linnuista kymmeniin yksilöihin etenkin syksyisin.

Pilkkasiipi esiintyy Suomessa merialueilla ja Lapissa. Laji käyttää ravintonaan simpukoita, äyriäisiä ja kotiloita. Pilkkasiiven pesimäkanta Suomessa on 5000–16000 paria ja se luokitellaan vaarantuneeksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Taantumisen syinä on pidetty saaristoon levinnyttä villiminkkiä, metsästystä muutto- ja talvehtimisalueilla, öljypäästöjä ja metsästystä. Kirkkojärvellä pilkkasiipiä levähtää syksyisin muutamia yksilöitä.

Uivelo on pienikokoinen kokosukeltava koskelolintu, joka käyttää ravinnokseen pieniä kaloja ja selkärangattomia eläimiä. Uivelo suosii runsaskasvisia järviä, mutta viihtyy myös karummilla järvillä, suoallikoissa ja jokisuvannoissa. Levinneisyys Suomessa painottuu pohjoiseen. Uivelon pesimäkanta Suomessa on 2000–5500 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä uivelo on säännöllinen levähtäjä keväällä ja syksyllä. Levähtävien lintujen määrä on muutamista kymmenistä noin sataan.

Haikarat

Kaulushaikara esiintyy maassamme euraasialaisen levinneisyysalueensa pohjoisrajoilla. Pesimäympäristön valinnassa kaulushaikara on vaatelas: vain suuret, korkeat ruovikot kelpaavat. Kaulushaikaran elinympäristö on kosteikko, jossa on järviruokokasvustoa, eikä sitä muuttoaikoinakaan yleensä tavata muunlaisessa ympäristössä. Elintavoiltaan kaulushaikara on piileskelevä. Paikkauskollisena lintuna se palaa samoille pesintäpaikoille vuodesta toiseen. Pesä sijaitsee tiheässä ja määrässä ruovikossa. Kaulushaikaran pesimäkanta Suomessa on 1500–1700 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärven Natura-alueella kaulushaikara on säännöllinen pesimälaji. Laji kotiutui alueelle 1990-luvulla. Kaulushaikaralle soveliaista pesimäympäristöä on erityisesti Kirkkojärven itärannalla sekä Taivallammella.

Harmaahaikara esiintyy Suomessa levinneisyytensä pohjoisrajoilla. Laji on viime vuosikymmeninä runsastunut koko maassa. Ravinnonhankinnassa haikarat käyvät ruokaisilla lahdilla, monesti parhailla lintuvesillä. Harmaahaikaran pesimäkanta Suomessa on 1500–2000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä levähtää vuosittain yksittäisiä harmaahaikaroita lähinnä syksyisin.

Päiväpetolinnut

Mehiläishaukka viihtyy rehevissä ja varttuneissa havu- ja sekametsissä. Mehiläishaukka on taantunut pitkällä aikavälillä, joskin taantuminen on viime aikoina hidastunut ja kanta vakautunut. Mehiläishaukka saapuu pesimäseuduilleen touko-kesäkuussa ja syysmuutto alkaa jo heinäkuun lopulla. Mehiläishaukan pesimäkanta Suomessa on 2500–3100 paria ja se luokitellaan erittäin uhanalaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Mehiläishaukan esiintyminen alueella painottuu kevät- ja syysmuuttokausille, jolloin alueella voi viivähtää saalistamassa muutamia yksilöitä.

Merikotka on onnistuneen suojelutyön ansiosta runsastunut ja vakiintunut osaksi myös sisämaan pesimälinnustoa. Merikotkia tavataan säännöllisesti Pirkanmaalla erityisesti muuttoaikoina ja talvisin, jolloin ne ruokailevat erityisesti suurten järvien selillä ja haaskoilla. Merikotkan pesimäkanta Suomessa on 720–1000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Muuttoaikoina yksittäisiä merikotkia ruokailee satunnaisesti Kirkkojärvellä ja sen ympäristössä.

Ruskosuohaukka on Etelä- ja Keski-Suomessa esiintyvä keskikokoinen haukkalaji. Se pesii rehevien lahtien, järvien ja lampien ruovikoissa ja on viime vuosikymmeninä runsastunut ja levittänyt esiintymisalueitaan kohti pohjoista. Ruskosuohaukka saalistaa ruovikoilla, rantaniityillä ja pelloilla. Saalistuslennot voivat ulottua useiden kilometrien päähän pesäpaikalta.

Ruskosuohaukan pesimäkanta Suomessa on 710–840 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvi on ruskosuohaukan säännöllinen pesimäaikainen ruokailualue, ja laji on toisinaan myös pesinyt järvellä.

Sinisuohaukan luontaisia elinympäristöjä ovat laajat suoalueet ja rannikkoalueiden rantaniityt. Sinisuohaukan pääravinto on myyrät ja lajin pesimäkannan koko vaihtelee huomattavasti myyräkantojen mukaan. Sinisuohaukan pesimäkanta Suomessa on 1100–2000 paria ja se luokitellaan vaarantuneeksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä sinisuohaukkaa tavataan vain satunnaisesti muuttoaikana.

Sääksi pesii koko maassa etelärannikolta pohjoisimpaan Lappiin saakka, kaikkialla missä vain on sopivia kalavesiä ja pesäpaikkoja tarjolla. Merkittävä osa sääksistä pesii soilla, mutta tyypillisiä pesimäympäristöjä ovat myös kallioiset metsäalueet ja vesistöjen rannat ja saaret. Sääksien ruokailulennot voivat kuitenkin ylittää jopa 10–15 kilometrin päähän pesäpaikalta. Viime vuodet sääksikanta on pysynyt vakaana. Sääksen pesimäkanta Suomessa on 1200–1500 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä yksittäiset sääkset käyvät säännöllisesti kalassa sekä pesimä- että muuttoaikoina, mutta laji ei pesi Natura-alueella.

Tuulihaukka on viljelysmailla viihtyvä pieni petolintu, jonka ravinto koostuu pikkunisäkkäistä, linnuista, liskoista ja hyönteisistä. Laji on nykyään yleinen lähes koko Suomessa. Tuulihaukan pesimäkanta Suomessa on 6700–7700 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Tuulihaukka kuuluu Kirkkojärven alueen pesimälinnustoon. Lajin pesäpaikat sijaitsevat suurella todennäköisyydellä Natura-alueen ulkopuolella peltoaukeiden äärellä, joko metsäsaarekkeissa luontaisissa pesäpaikoissa tai latojen seiniin kiinnitetyissä pöntöissä. Laji saalistaa peltoalueilla.

Ampuhaukka on koko maassa harvalukuisena esiintyvä pieni petolintu, jonka esiintyminen painottuu Pohjois-Suomeen. Ravinnokseen ampuhaukka saalistaa pieniä lintuja ja piennisäkkäitä. Ampuhaukan pesimäkanta Suomessa on 3700–5900 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Ampuhaukka ei ole tiettävästi pesinyt alueella 2000-luvulla, mutta vanhempia pesintähavaintoja on Natura-alueen lähistöltä. Lajin esiintyminen alueella painottuu kuitenkin selvästi kevät- ja syysmuuttokausille, jolloin alueella voi viivähtää saalistamassa muutamia yksilöitä.

Nuolihaukka on harjumänniköissä ja rannoilla viihtyvä laji ja pesän voi löytää järvien rantametsistä tai saarista. Pesimäaikaan sen tärkeintä ravintoa ovat lintuvesien sudenkorennot. Pesimäpaikaksi nuolihaukka kelpuuttaa pienenkin peltojen ympäröimän metsäkumpareen tai kapean rantametsäkaistaleen. Nuolihaukan pesimäkanta Suomessa on 2500–3200 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä nuolihaukkaa esiintyy sekä pesimä- että muuttoaikana. Laji ei todennäköisesti pesi Natura-alueella sopivan pesimäbiotoopin puutteen vuoksi, mutta lähialueella pesivät linnut käynevät säännöllisesti saalistamassa järvellä ja sen ympäristössä.

Kahlaajat

Kapustarinta elää Lapissa tunturinumilla ja eteläisemmässä Suomessa Satakunnan ja Pohjanmaan avosoilla. Kevätmuuton aikaan kapustarintoja voidaan nähdä suurina parvina myös peltoaukeilla. Kapustarinnan pesimäkanta Suomessa on 91000–130000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärven ympäristössä yleensä pieniä määriä kapustarintoja levähtää joinain vuosina muuttoaikoina, erityisesti Herttulan pelloilla.

Jänkäkurppa on pieni kurppalaji, joka pesii lähinnä Pohjois-Suomen vetisillä soilla. Jänkäkurpan kevätmuutto ajoittuu huhti-toukokuuhun ja syysmuutto syys-marraskuuhun. Jänkäkurpan pesimäkanta Suomessa on 5300–8000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym.,

2025; Hyvärinen ym., 2019). Jänkäkurppa on Kirkkojärven alueella satunnaisesti esiintyvä muuttolintu.

Heinäkurppa on Suomessa hyvin harvalukuinen kosteiden niittyjen pesimälaji, jonka pieni kanta painottuu Kaakkois-Suomeen. Laji on sekä pesimä- että muuttoaikaan melko haastavasti havaittava. Heinäkurpan pesimäkanta Suomessa on 40–80 paria ja se luokitellaan äärimmäisen uhanalaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Laji on myös Kirkkojärvellä hyvin harvinainen läpimuuttaja, joka todennäköisimmin pysähtyy järveä ympäröiville reunapelloille tai niityille.

Punakuiri on pohjoisten tunturialueiden ja tundran pesimälaji. Punakuirin pesimäkanta Suomessa on 1000–2900 paria ja se luokitellaan silmälläpidettäväksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä punakuiri esiintyy korkeintaan muuttoaikaan ja silloinkin hyvin harvalukuisena. Alueella ei ole tarjolla juurikaan lajille tyypillisiä levähdyspaikkoja, kuten matalia lieterantoja.

Mustaviklo pesii kuivilla kangasmailla Metsä- ja Tunturi-Lapissa. Mustaviklo on määritetty uhanalaisuusluokituksessa silmälläpidettäväksi lajiksi. Mustaviklon pesimäkanta Suomessa on 7600–18000 paria ja se luokitellaan silmälläpidettäväksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Laji voi levähtää ja ruokailla harvalukuisena etenkin kevättulvien tai rankkasateiden synnyttämällä tulvivilla Natura-alueen ulkopuolisilla peltoalueilla.

Punajalkaviklon levinneisyys kattaa koko Suomen rannikko- ja saaristovyöhykkeen Suomenlahden pohjukasta Perämeren perukkaan saakka, mutta pesii myös satunnaisesti sisämaassa. Punajalkaviklon pesimäkanta Suomessa on 6900–8700 paria ja se luokitellaan silmälläpidettäväksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä laji on hyvin satunnainen läpimuuttaja.

Liro on Suomen runsaslukuinen kahlaaja, joka pesii soilla ja kosteikkoalueilla lähes koko maassa, kannan painottuessa Pohjois-Suomeen. Etenkin eteläisessä Suomessa kanta on pienentynyt viime vuosikymmeninä. Liron pesimäkanta Suomessa on 290000–490000 paria ja se luokitellaan silmälläpidettäväksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Liroa tavataan Kirkkojärvellä vain muuton aikaisena vieraana, toisinaan joitain kymmeniä yksilöitä kerrallaan.

Vesipääsky on Lapin soilla ja pohjanlahden rannikolla pesivä pieni kahlaaja, joka muista kahlaajista poiketen pyydystää uiden ravinnokeksi pieniä vesihyönteisiä ja niiden toukkia. Vesipääskyn pesimäkanta Suomessa on 1500–10000 paria ja se luokitellaan vaarantuneeksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä vesipääsky on hyvin harvinainen muutonaikainen levähtäjä.

Suokukko on pohjoisten avosoiden ja rantaniittyjen lintu. Viime vuosikymmeninä sen kanta on rajusti vähentynyt. Suokukon pesimäkanta Suomessa on 5000–16000 paria ja se luokitellaan äärimmäisen uhanalaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Myös Kirkkojärvellä levähtävien suokukkojen määrä on vähentynyt vuosikymmenten aikana. Suokukkoa voi kuitenkin vielä tavata järven ympäristössä muuttoaikoina pieniä määriä, lähinnä ympäröivillä peltoalueilla, jos tulvia esiintyy.

Lokkilinnut

Kalatiira on Suomessa sisämaan järvien sekä meren sisäsaariston laji. Kalatiiran pesimäkanta Suomessa on 46000–54000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kalatiira ei ainakaan säännöllisesti pesi Kirkkojärvellä, mutta järvellä käy kalassa säännöllisesti luultavasti Roineelta ja Vesijärveltä peräisin olevia kalatiirroja. Erityisesti kevätmuuton aikaan järvellä pysähtyy toisinaan satojakin kalatiirroja yhtäaikaaisesti.

Lapintiira tavataan ulkosaaristossa merialueilla ja sisämaassa lähinnä maan pohjoisosissa. Etelä-Suomessa laji on sisämaassa lähinnä harvalukuinen satunnaispesijä. Lapintiiran pesimäkanta Suomessa on 80000–120000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen

ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä yksittäisiä lapintiiroja tavataan säännöllisesti keväisissä kalatiiparvissa.

Mustatiira on Pirkanmaalla hyvin harvalukuinen läpimuuttaja ja harhailija. Suomen pieni pesimäkanta keskittyy nykyään käytännössä yhdelle järvelle Etelä-Pohjanmaalla. Mustatiiran pesimäkanta Suomessa on 8–18 paria ja se luokitellaan äärimmäisen uhanalaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärveltä lajista tunnetaan muutama muutonaikainen havainto.

Selkälokki pesii vesialueilla olevilla luodoilla, kareilla tai isommilla kivenlohkareilla. Selkälokki ruokailee yleisesti myös pelloilla sekä urbaanissa ympäristössä. Pesimäkanta on pitkään taantunut koko maassa. Selkälokin pesimäkanta Suomessa on 4300–6900 paria ja se luokitellaan erittäin uhanalaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä laji on lähinnä muuttoaikoina tavattava, mutta myös pesimäaikana lähistöllä pesivät lokit saattavat ruokailla järvellä tai sitä ympäröivillä pelloilla. Järvellä ruokailevien lintujen määrä on muutamista korkeintaan joihinkin kymmeniin.

Pikkulokki pesii lähes koko maassa merenlahdilla ja rehevillä lintujärvillä. Pikkulokin pesimäkanta Suomessa on 7000–9000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä laji on lähinnä muuttoaikoina tavattava, mutta myös mahdollinen pesimälaji alueella. Pikkulokit pysyttelevät pääosin vesialueiden yllä pyydystämässä hyönteisiä ilmasta. Toisinaan pikkulokkeja levähtää järvellä keväisin suuriakin määriä, jopa satoja yksilöitä, joskin määrät ovat viime vuosina pienentyneet.

Naurulokki pesii usein suurissa kolonioissa merenlahdilla, lintujärvillä ja luodoilla ja on yleinen koko maassa lappia lukuun ottamatta. Naurulokki ruokailee yleisesti myös pelloilla. Naurulokkikanta on pitkällä aikavälillä taantunut, mutta on nykyisin melko vakaa. Naurulokin pesimäkanta Suomessa on 60000–92000 paria ja se luokitellaan vaarantuneeksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä laji on lähinnä muuttoaikoina tavattava, mutta myös potentiaalinen pesimälaji alueella. Kevätmuuttokertymät voivat koostua sadoista linnuista.

Varpuslinnut

Lapinkirvinen pesii ainoastaan pohjoisimmassa Suomessa, mutta sitä tavataan Pirkanmaalla muuttoaikoina, lähinnä syksyisin. Se liikkuu muiden kirvesten sekaparvissa pelloilla, niityillä ja laitumilla. Lapinkirvisen pesimäkanta Suomessa on 500–800 paria ja se luokitellaan erittäin uhanalaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Lapinkirvinen on alueella vain muuttoaikaan ja silloinkin satunnaisesti tavattava laji. Lapinkirvinen ruokailee sekä rantaniityillä, -luhdilla että Natura-aluetta ympäröivillä peltoalueilla.

Keltavästäräkki pesii runsaslukuisena koko maassa kosteilla avomailla, erityisesti nevoilla, mutta myös rantaniityillä, pelloilla ja hakkuuaukeilla. Kannan painopiste on pohjoisessa ja laji onkin taantunut voimakkaasti erityisesti Etelä-Suomessa 1900-luvun loppupuolella. Kannan pienentyminen on kuitenkin tasaantunut. Keltavästäräkin pesimäkanta Suomessa on 420000–670000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Keltavästäräkki on alueella vain muuttoaikaan tavattava laji. Keltavästäräkki ruokailee sekä rantaniityillä, -luhdilla että Natura-aluetta ympäröivillä peltoalueilla.

Kivitasku pesii erilaisissa kiviroykkyöissä, kiviaidoissa ja rakennuksissa sekä tunturialueilla, maatalousympäristössä sekä rakennetussa ympäristössä. Kivitaskun pesimäkanta Suomessa on 40000–68000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärven alueella pesivien kivitaskujen elinympäristöä ovat pääasiassa avoimet ja puoliavoimet pellot ja niityt. Laji pesinee myös Natura-alueella, ja esiintyy etenkin järveä ympäröivillä peltolaikuilla.

Rastaskerttunen on laajoissa ruovikossa viihtyvä, Suomessa verraten harvalukuinen mutta hiljalleen runsastunut lintu. Rastaskerttusen pesimäkanta Suomessa on 230–450 paria ja se luokitellaan vaarantuneeksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Rastaskerttunen on Kirkkojärvellä harvinainen vierailija, eikä varmistettuja pesintöjä tiettävästi ole. Kirkkojärven laajimmat ruovikkoalueet voivat olla rastaskerttusen potentiaalista elinympäristöä.

Pikkulepinkäinen on eteläisen Suomen laji, joka vaatii elinympäristöltään avointa maastoa ja tähytyspaikkoja saalistamiseen. Tyypillisiä paikkoja ovat esimerkiksi katajaniityt, pusikkoiset tai risukkoiset hakkuuaukeat ja muut puoliavoimet ympäristöt. Pikkulepinkäisen pesimäkanta Suomessa on 23000–41000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä pikkulepinkäinen esiintyy lähinnä järven itäpuolella Herttualan pelloilla, jonka reunoilla laji silloin tällöin pesii.

Peltosirkku on mantereisen, paahtaisen ilmaston laji, joka on taantunut erittäin voimakkaasti koko Euroopassa. Peltosirkku on ollut koko maassa esiintyvä laji, mutta nykyisin levinneisyys keskittyy Etelä-Suomeen sekä länsirannikolle ja kutistuu edelleen. Peltosirkku onkin Suomen uhanalaisimpia lintulajeja, joka on suuressa vaarassa hävitä pesimälajistostamme lähivuosikymmeninä. Peltosirkun pesimäkanta Suomessa on 890–2000 paria ja se luokitellaan äärimmäisen uhanalaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Peltosirkku on aiemmin pesinyt Kirkkojärven Natura-alueen läheisillä peltoalueilla. Nykyisin peltosirkku on hävinnyt koko Pirkanmaalta eikä lajin arvella esiintyvän Kirkkojärvellä edes muuttoaikoina.

Sinirinta on Metsä- ja Tunturi-lapin laji, joka pesii kosteissa pajupusikoissa ja metsissä, erityisesti tunturikoivikoissa. Pesimäkanta vaihtelee vuosittain, mutta pitkäaikainen kannan kehitys on ollut laskusuuntaista. Sinirinnan pesimäkanta Suomessa on 27000–53000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärvellä sinirinta on harvalukuinen ja vaikeasti havaittava muutonaikainen vierailija, joka hyödyntää erityisesti suojaisia rantapensaikoita ja muita tiheitä kasvustoja.

Muut

Palokärki on varttuneissa havumetsissä tavattava suurikokoinen tikka. Se on paikkalintu, jolla on kuitenkin epäsäännöllisiä vaelluksia aika ajoin. Ravintonaan tikka käyttää selkärangattomia eläimiä, erityisesti hevosmuurahaisia, joita se koloaa esiin kannoista ja puiden tyviosista. Palokärjen pesimäkanta Suomessa on 23000–35000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kirkkojärven lähellä palokärkihavaintoja on tehty järven itärannan ja eteläkärjen metsissä, Herttualan alueella Leivintien varrella ja Taivallammella. Palokärjen pesimäreviirit sijoittuvat todennäköisesti Natura-alueen ympäristön metsäisille alueille Leipin-Tiihalan alueelle tai Keisarinharjulle ja laji saattaa vierailla satunnaisesti ruokailemassa Natura-alueella tai sen läheisillä rantametsäalueilla.

Pyy on kuusikoiden laji ja sen levinneisyys Suomessa noudattelee kuusen pohjoisrajaa. Pyy suosii elinympäristönään tiheitä metsiä, joista löytyy tarpeeksi suojaavaa aluskasvillisuutta sekä lehtipuita ruokailuun. Pyy pesimäkanta Suomessa on 350000–420000 paria ja se luokitellaan vaarantuneeksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Natura-alueen sisällä pyylle mahdollisia pesäpaikkoja olisivat varttuneet rantametsät. Pyy on silti todennäköisesti vain satunnaisesti alueella tavattava laji, sillä sopivaa elinympäristöä on alueella hyvin niukasti.

Kurki pesii lähes koko maassa pohjoisinta Tunturi-Lappia lukuun ottamatta. Kurkikannan kasvu on ollut voimakasta parin viime vuosikymmenen aikana ja ajanut kurjen pesimään perinteisten pesimäympäristöjen, soiden ja rantaluhtien, lisäksi enenevässä määrin myös erilaisiin pieniin kosteikoihin ja ruovikoihin. Kurjen pesimäkanta Suomessa on 48000–54000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Kurki on vakiintunut Kirkkojärven alueen pesimälinnustoon. Lisäksi muuttoaikoina alueella levähtää enimmillään

muutamia kymmeniä yksilöitä. Laji pesii rantasoilla ja niityillä sekä kosteapohjaisilla pensaikkoalueilla. Sekä pesimäaikaan että muuttoaikoina kurjet ruokailevat sekä rantaluhdilla että erityisesti viljapelloilla Natura-alueen ympärillä.

Luhtahuitti elää kosteikoissa, tavallisesti märillä rantaluhdilla mutta myös ruovikoissa ja osmankäämikasvustoissa. Pesinnät sijoittuvat rehevien järvien ruovikoihin, kaislikoihin ja saraikoihin. Laji on melko harvalukuinen ja sen pesimäkanta ja reviirien sijainti vaihtelevat vuodesta toiseen. Luhtahuitin pesimäkanta Suomessa on 600–1300 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Luhtahuitti on tavattu kaikilta Kirkkojärven alueen järviltä, mutta eniten havaintoja on Taivallammilta. Laji on kuitenkin harvalukuinen eikä esiinny Natura-alueella edes vuosittain.

Ruisrääkkä elää pelloilla ja laidunmailla sekä kuivahkoilla ahoilla ja niityillä. Sitä tavataan myös rantaniityillä ja jopa ruovikoiden reunavyöhykkeillä. Ruisrääkkien reviirien määrä vaihtelee vuosittain huomattavastikin riippuen kevään sääolosuhteista. Ruisrääkän pesimäkanta Suomessa on 5200–13000 paria ja se luokitellaan elinvoimaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Lajille soveltuvia pesimäalueita ei juuri ole Natura-alueen rajauksen sisäpuolella, mutta ympäröivien peltojen pesimälinnustoon ruisrääkkä kuuluu lähes vuosittain.

Huuhkaja esiintyy pääosin Etelä- ja Keski-Suomessa ja on suurin pöllölajimme. Se pesii erilaisilla kalliojyrkänteillä, metsäisillä rinteillä ja jopa talojen katoilla. Huuhkajan reviiri on suuri ja siihen voi kuulua valtavasti erilaisia biotooppeja karuista mäntykankaista kosteikoihin ja kaupunkiympäristöön. Sen pääasiallista ravintoa ovat usein erilaiset jyrsijät, keskikokoiset linnut ja kaupungeissa rotat. Erityisesti nuoret linnut liikehtivät myöhään syksyllä etsien itselleen sopivaa reviiriä. Huuhkajan pesimäkanta Suomessa on 790–900 paria ja se luokitellaan erittäin uhanalaiseksi (Lehikoinen ym., 2025; Hyvärinen ym., 2019). Huuhkaja ei ole pesinyt Kirkkojärven Natura-alueella, ja esiintyy muutenkin alueella vain satunnaisesti.

